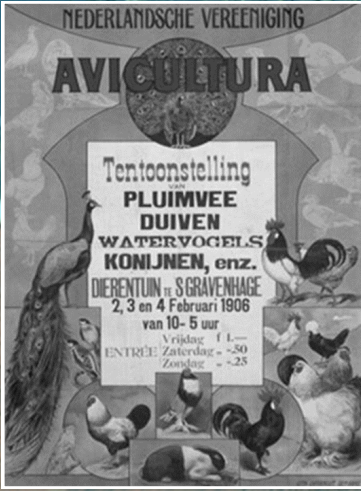

Boorn & Boerschop

Jaargang 32 / 2022

Een uitgave van de heemkondevereniging Borne
Verschijnt 3 keer per jaar

U KIEST TOCH OOK VOOR DE MEEST BETROUWBARE PLUG-IN-HYBRID

ELEKTRISCH AUTORIJDEN
BEGINT BIJ **BENNIE WILMINK**

**MITSUBISHI
ECLIPSE CROSS PHEV**

RIJKLAAR VANAF € **39.990**

5 JAAR GARANTIE
JAAR MOBILITEITSSERVICE

BENNIE WILMINK
autobedrijven

IN TWENTE, ALTIJD DICHTBIJ

50 JAAR
1972 - 2022

Almelo
Twentelaan 21
0546 - 850001

Hengelo
Höltersweg 49
074 - 2663363

Enschede
Westerval 16
053- 4304630

WWW.BENNIEWILMINK.NL

Samenwerken aan resultaat.

Wil je iets bereiken dan is samenwerking essentieel. Wij bij Oude Wolbers begrijpen dat. Samen met onze opdrachtgevers en partners gaan we voor kwaliteit en resultaat. Ambitie, vakmanschap en creativiteit zijn onderdeel van onze genen. Bovendien staan wij altijd open voor nieuwe inzichten. Benieuwd naar onze manier van (samen)werken? **Bezoek oude-wolbers.nl of bel direct 074 - 266 13 64.**

☑️ PROJEKTONTWIKKELING ☑️ NIEUWBOUW ☑️ ONDERHOUD ☑️ RENOVATIE ☑️ WONINGBOUW ☑️ DUURZAAM ☑️ LANDELIJK ☑️ 24-7

BOUWONDERNEMING
OUDE WOLBERS
VASTGOEDPROJECTEN

Colofon**Bestuur van de Heemkundevereniging Borne**

Annemarie Haak (voorzitter), Bertie Velthuis (secretaris), Frank Mars (penningmeester), Marja Oude Egbrink, Leo Bult, Harrie Rouhof, Frans Edelijn en Erik Mijnheer (leden)

Secretariaat

Welemanserf 5, 7622 HT BORNE
tel.: 074 266 70 79
e-mail: info@heemkundeborne.nl

Website

www.heemkundeborne.nl

Lidmaatschap

Persoonlijk lidmaatschap € 20,-- per jaar
Gezinslidmaatschap € 26,-- per jaar.

Bank

Rabobank Borne, rek.nr.:
NL43RABO0145637409

Redactie Boorn & Boerschop

Hans Nijhof en Jurrie Haak

Redactieadres

Van Deinsteestraat 33, 7621 XL Borne.
tel.: 074 2664392
e-mail: boornenboerschop@ziggo.nl

Omslag ontwerp

Jurrie Haak

Inzenden kopij

Aan het redactieadres (per mail). De redactie kan bij publicatie in overleg met de auteur artikelen, inkorten, splitsen en redigeren.

Uiterste inzenddatum volgende nummer

15 oktober 2022

Foto's in dit blad

De redactie heeft haar uiterste best gedaan rechthebbenden te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechten kunt laten gelden op afgebeelde foto's, dan kunt u zich melden bij het bestuur van de vereniging.

Verspreiding

Via boekhandel Bruna en Museum Bussemakerhuis te Borne.

Losse nummers

€ 4,00 (porto € 2,00)

Abonnement

Inbegrepen bij het lidmaatschap van de heemkundevereniging.

Overname van de inhoud van dit blad, of delen daaruit, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Grote foto op de voorpagina

Bord bebouwde kom Zenderen komend vanuit Borne

Van de redactie.

Op het moment van schrijven, kondigen de weersverwachtingen een paar zeer warme dagen aan. Als dit weertype zich door blijft zetten, is het voor u als lezer mogelijk een goed idee om een plekje in de schaduw op te zoeken en deze Boorn en Boerschop open te slaan. Mogelijk dat het verhaal over de ijsvogel voor enige verkoeling kan zorgen. Dat dit toentertijd juist leidde tot een verhitte discussie kunt u in dit verhaal lezen.

Verder in dit nummer nog meer dieren, zoals de kippen van Spanjaard en natuurlijk de rubriek in het Twents. Een gevarieerd nummer dit keer waarmee wij u veel leesplezier wensen.

Inhoud

Colofon	Redactie	1
50 jaar geleden in Borne: Noodkreet van pastoor Veeger	Bertie Velthuis	2
De ondergang van de Bornse Courant (2)	Henk Kraaijenbrink	5
Op zien Twents e-zegd en e-schreeven	Leo Leurink	6
Jan-Willem hef 'n TomTom	Zwier Kremer	8
Ne eervolle slöttelpositie	Johan Kwast	10
Nogmaals een brief van de voorzitter	Arend-Jan Hagreis	11
40 jaar Wereldwinkel	Henk Kraaijenbrink	12
Nieuws van het bestuur	Secretaris	16
Een noodlottig ongeval	Hans Nijhof	17
De 'hobby' van Salomon Jacob (Sallie) Spanjaard	Bertie Velthuis	18
Het geluk een ijsvogel te schieten	Bertie Velthuis	23

50 jaar geleden in Borne

Bertie Velthuis

Noodkreet van pastoor Veeger

Wie kent in Twente niet het Openluchttheater Hertme? Het openluchttheater dat tegenwoordig zo'n prominente plaats inneemt in het culturele leven in onze regio. Met prachtige uitvoeringen zoals het Afrika-festival, een aantal concerten in samenwerking met poppodium Metropool, voorstellingen voor kinderen en terugvallend op haar oorsprong: af en toe Passiespelen.

Het theater is in 1955 gesticht door Pastoor J. Veeger. Gedurende 9 jaar, te beginnen in 1958, werden er met groot succes de Passiespelen gehouden. Maar de bezoekers werden eind 60-er jaren "Passiemoe". Er werd overgegaan op kindervoorstellingen, muziekshows en circus-voorstellingen. Hoewel deze evenementen op zich goed werden bezocht, werd de financiële situatie, mede door het wegvallen van subsidies van gemeenten en de Stedenband Twente, voor het theater penibel. Dit is voor pastoor Veeger reden om half mei 1972 over te gaan tot een persoonlijke actie voor het behoud van het theater.

De reddingsactie

Pastoor Veeger heeft grote persoonlijke offers gebracht voor de bouw en instandhouding van het Openluchttheater. Hij heeft hiervoor zelfs in zijn bezit zijnde (oude) meesters, twee Breitners, te gelde gemaakt. Maar in de zomer van 1972 dreigt het complex financieel ten onder te gaan. Pastoor Veeger doet op eigen initiatief, dus niet als voorzitter van het stichtingsbestuur van het openluchttheater, een poging om dat te voorkomen. Hij kiest voor een persoonlijke actie, omdat anders de schulden van het theater door de kosten van de actie alleen maar groter zouden worden. Hij zegt dat wanneer de actie mislukt, hij het verder opgeeft. Hij laat 30.000 antwoordkaarten drukken en verspreiden. Wanneer een kaart door iemand wordt ingeleverd en fl.10,- betaald wordt hij/zij vriend van het theater en krijgt een vrijkaart gedurende het hele jaar. De antwoordkaarten worden door actiecomités in Borne en Hengelo van 10.00 uur 's morgens tot 18.00 uur 's avond, onder begeleiding van een geluidswagen, huis aan huis bezorgd. Ook worden antwoordkaarten in Hertme, Zenderen en Bornebroek verspreid. In de kleine dorpen worden ze ook weer opgehaald. Vanuit Borne en Hengelo moeten ze worden terug gebracht. Wanneer de actie positief is, zullen ook antwoordkaarten worden verspreid in Almelo en Oldenzaal. Ook worden er 327 bedrijven aangeschreven om elk fl. 100,- te doneren.

Het resultaat

Het volgende aantal antwoordkaarten komen binnen: (met tussen haakjes het aantal uitgegeven antwoordkaarten.) Borne 198 (3.000), Hertme 122 (127), Zenderen 56 (300), Hengelo 76 (23.000) en Bornebroek 42 (300). En uit andere plaatsen gezamenlijk 12. Van de ruim 26.727 uitgegeven antwoordkaarten komen er dus (slechts) 604 binnen. Dit moet voor pastoor Veeger teleurstellend zijn geweest. Hij zegt eerder dat, bij een resultaat van 2.000 positieve reacties, "de zaak is gered". Opvallend is het grote aantal antwoordkaarten die uit Hert-

me terug komen: bijna alle antwoordkaarten komen terug. Vanuit de andere dorpen en steden is de respons minimaal, met name vanuit Borne en Hengelo. Slechts 30 bedrijven reageerden; met een resultaat van fl. 2.635,-. Na aftrek van (druk)kosten resteert een bedrag van fl. 5.000,-.

De reactie van Pastoor Veeger

Pastoor Veeger zegt half mei 1972 de reacties zeer bedroevend te vinden. Het gaat hem persoonlijk zeer aan het hart dat te moeten bekennen. Ondanks het teleurstellende resultaat kijkt hij toch positief naar de toekomst. Het bedrag was volgens Pastoor Veeger voldoende om het openluchttheater ook het volgende seizoen op beperkte wijze te laten draaien. Het leek aanvankelijk vrijwel zeker dat in het seizoen 1973 vier voorstellingen gegeven konden worden. En voor het seizoen 1972 waren de geplande voorstellingen Swiebertje en de Wierdense Revue ook veilig gesteld. Deze voorstellingen zijn er daadwerkelijk geweest. Maar zelfs de voorstelling van Swiebertje met een bezoek van 1.500 kinderen leverde een tekort op.

Pastoor Veeger overlijdt nog hetzelfde jaar en wel op maandag 30 oktober 1972 op 81-jarige leeftijd. Cynisch genoeg is het requiem voor pastoor Veeger (voorlopig) de laatste activiteit in het openluchttheater. In 1973 zijn er geen voorstellingen.

Het uiteindelijke resultaat van de actie

Het bestuur van de Stichting Twents Openluchttheater besluit eind december 1972 de gemeente Borne te vragen om voor fl. 1.500 garant te staan. Dit bedrag is nodig om het theater ook in 1973 te laten voortbestaan. Fl 1.000 is nodig voor erfpacht, verzekering van opstallen, waterschaps-lasten en belastingen. Fl. 500,- is nodig voor het meest noodzakelijke onderhoud. Het Stichtings-bestuur wilde om twee redenen niet besluiten het theater te sluiten, te weten: De recente persoonlijke actie van de onlangs overleden pastoor Veeger maakt dit onwettelijk en ze ziet mogelijkheden voor een recreatieve functie

voor het theater voor de toekomstige bewoners van de wijk Lodieklanten, die de gemeente Borne in de toekomst ten oosten van de Rijksweg 35 zal bouwen.

(Met de wijk Lodieklanten wordt bedoeld: de huidige wijk Stroom Esch. De Rijksweg 35 (A35) is zoals toen gedacht, met een doortrekking vanaf het huidige knooppunt Azelo richting Oldenzaal, dus tussen Zenderen en Borne door richting het oosten, en daarmee nabij Hertme, niet aangelegd. De Rijksweg 35 is gecombineerd met de Rijksweg 1 (A1). Ze ligt thans westelijk van Borne en gaat middels de zoge-

heten Kardinaalshoed, tussen Borne en Hengelo, naar het oosten.)

Of de gemeente garant heeft gestaan, heb ik niet kunnen nagaan.

De actie van pastoor Veeger heeft het openluchttheater niet onmiddellijk gered. Wel is duidelijk dat mede door zijn blijvende inzet en vasthoudendheid de regio Twente nu beschikt over een prachtig openluchttheater.

Nieuws van het Bussemakerhuis

BORDUURPROJECT GORDIJNEN PALEIS HUIS TEN BOSCH

Museum Bussemakerhuis is blij en trots dat een borduurgroep vanuit ons museum mag participeren in het dit bijzondere Koninklijke borduurproject vanuit Museum Tilburg. Hierin wordt gewerkt aan nieuwe gordijnen voor Paleis Huis ten Bosch. In totaal zijn er 15 groepen en 150 borduursters uit heel Nederland geselecteerd.

In de afgelopen maanden is er iedere maandagochtend door 7 dames verspreid uit Twente in het Bussemakerhuis met veel enthousiasme geborduurd. Ze borduurden met de hand bloemetjes die geappliqueerd worden op de nieuwe gordijnen voor de Chinese zaal in Paleis Huis ten Bosch (het woon- en werkpaleis van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima). Inmiddels is de laatste hand gelegd aan de borduursels en zijn de borduurramen naar Tilburg verstuurd. Daar worden de gordijnen door Anna Bolk met de opgestuurde applicaties versierd. In het najaar is de tentoonstelling 'Koninklijk borduren: verhalen en vakmanschap' te zien in het Textielmuseum Tilburg. Daar zijn de gordijnen te bewonderen voordat ze geplaatst worden in Paleis Huis ten Bosch.

Detailfoto van geborduurd bloemetje geappliqueerd op een sample van de nieuwe gordijnen

Achter het Bussemakerhuis bevindt zich een prachtige boomgaard die heel geschikt is als trouwlocatie of voor recepties of diners. De aankleding en catering kan verzorgd worden door uzelf of door één van de restaurants in Borne.

Neem hiervoor contact op met het museum via communicatie@museumbussemakerhuis.nl
Of bel 074-2669636

PROFILE
DE FIETSSPECIALIST

Weijenborg

*Deldensestraat 56
7621 EK Borne
Telefoon 074-2671910*

Hassink.

VERPAKKINGSDRUKWERK

PASSIE
VOOR
ZICHTBAARHEID

Jachtlust

HOTEL & RESTAURANT

Weerselosestraat 306 | 7626 LJ Hertme | T 074 266 16 65

De ondergang van de Bornse Courant (2)

Henk Kraaijenbrink

In 'Boorn & Boerschop' van december 2021 beschreef ik de ontluisterende geschiedenis van de teloorgang van de 'Bornse Courant'. Een punt bij de onterechte aanbesteding in 2017 bleef in mijn eerste artikel onbenoemd: de prijs

Wat was de prijs die geboden werd? Zoals bekend is dat doorgaans een belangrijk punt bij aanbestedingen. In het rapport 17int13552, dat de ambtelijke staf aanleverde, staat dat die prijs nagenoeg gelijk was. Dus niet geheel. Toch wordt dat prijsverschil geheim gehouden voor het college van B & W. Van de Bornse Courant was mij dat offertebedrag bekend, ook dat dat ruim onder de prijs was die in het lopende contract was afgesproken. Reden om de heer Stegeman van de BC te vragen hoe hij tot de prijsstelling gekomen was. Hij deelde mij mee dat hij de prijs voor het gemeentenieuws van plaatselijke krant van Losser opgevraagd had die, net als 'De Week van Borne', bij Heinink Media wordt uitgegeven. Zijn prijs was conform de prijs aan die van Losser. Nu is bekend dat door inflatie elk jaar de prijzen wel een fractie opgehoogd worden. De kans is groot dat de oude prijs in Losser een fractie onder de offerteprijs ligt die DWvB voor Borne gegeven heeft. Mogelijk reden dus, om lastige vragen in het college te voorkomen. In het ambtelijke voorstel aan B & W staat vermeld bij het aantal punten dat bij beide bladen gelijk gewaardeerd is: "Heinink Media is iets goedkoper (we nemen hele pagina's af), maar in punten te verwaarlozen". Dus B & W kreeg niet de feitelijke informatie, maar de mening van de betreffende ambtenaar. Niet alleen de raad maar ook het college van B & W werd niet volledig voorgelicht.

Overigens lag de prijs van de BC beduidend onder die van het lopende contract. Op zich had de aanbesteding dus wel effect op de kosten. Dit benoemde burgemeester Welten als een succes van de aanbesteding en werd breed uitgemeten bij de verantwoording achteraf in januari 2018 om zo de raad te verleiden een compliment te krijgen.

Toch kreeg Heinink Media nog een extra bedrag in het voorjaar van 2018 voor de verspreiding per post in het Bornse buitengebied. Uiteraard vreemd als er een aanbesteding is geweest. Een fout in de berekening is immers 'rekening bedrijf'. Duidt dit op vooringenomenheid? De gemeenteraad mopperde en daar bleef het bij.

Ook bleek mij uit een gesprek met Annemarie Haak, redacteur van de voormalige BC, dat in de

zogenaamde extra's in de conceptofferte van de BC opgenomen was dat de BC raadsverslagen verzorgde. De eigenaar DPG liet dat echter verwijderen omdat het formeel niet relevant was. Juridisch uiteraard correct, maar juist op die juridisch niet correcte toevoegingen in de offerte van DWvB werd Heinink Media verkozen.

Het feit dat die offerteprijzen niet bekend zijn blijft onbevredigend. Daarom heb ik opnieuw een Wob verzoek ingediend, nu omdat het historisch van belang is de gehele waarheid boven water te krijgen. Daar de BC inmiddels niet meer bestaat kon bedrijfsgeheim toch geen beletsel meer zijn en verder zijn we 5 jaar verwijderd van 2017 en de bedragen uit die tijd totaal niet relevant meer. Het college van B & W stuurde, na een bezwaar dat het niet vrijgeven zou worden, mijn beroep, op mijn verzoek, door naar de bezwaarschriftencommissie. Gedateerd 1 juni 2022 kwam het besluit van B & W, conform het advies. Het blijft geheim. Mijn betoog op 21 maart in schrift en bij de commissie bezwaarschriften berustte op de Aanbestedingswet. Het wordt afgedaan in het verslag: "Dit betoog slaagt niet". Verder op stelt de commissie nog dat in mijn bezwaar alleen een mening wordt verkondigd: "die niet wordt onderbouwd met feiten". Ik ben geen jurist, maar mij dunkt dat de artikelen in de Aanbestedingswet feiten en geen meningen zijn. De commissie beroept zich op de Abw (Algemeen burgerlijk wetboek). Bij de mij toegezonden uitspraak ontbrak overigens het juridisch kader.

Dit is alsnog opgevraagd. Uiteraard weet ik, als juridische leek, niet welke wet leidend is. Wel weet ik dat het college van B & W niet gehouden is het advies van de commissie bezwaarschriften op te volgen.

In de Aanbestedingswet wordt duidelijk vermeld dat bedragen openbaar zijn. Informatie over onderbouwing waarin inhoudelijke informatie staat gelinkt aan de bedrijfsvoering is dat niet. Dit omdat daar concurrentie gevoelige info kan staan.

De weigering om de prijzen alsnog vrij te geven bevestigt te meer dat de reeds getrokken conclusie in het eerste artikel correct is. De aanbesteding is geen zuivere koffie.

'OP ZIEN TWENTS' e-zegd en e-schreeven - Rubriek in de Twentse taal -

Inleiding door Leo Leurink

“Seends 'n film 'De beentjes van St. Hildegard' is oet-ekommen is 'n andacht vuur de Twentse sproak oardig annewakkert. Zölfs tot in Amsterdam too, woar in de bushökskes Bas Nijhuis, ne kunnigen scheidsrechter oet Hoksebarge, oe anik met 'n köpken koffie in de haand. Doarbij steet in 't Twents e-schreeven 'Hier krie'j proat van ... !' Ik vraag miej wal of of dee Amsterdammers doar wies oet wödt? Ik deank dat 't reclamebureau, dee de biljetten hebt aneplakt hier wis met 'op de koffie komt'.

In het Boornse Kulturhus könt de leu, noa de corona, ok wier koffie dreerken. 't Heuglijke niejs dat 't 'Kuiercafé' wier kon lös goan wördn duur ne Kulturhusmanager in de Boornse kraanten op heur Twents anzegt met: “'t Geet duur - we're back!”. Boh foi toch! Da's gin Twents mer 'Twengels' (Twents- Engels). Noe 't Hollaands al slim is 'verengelst', geelddt dat absloet nich vuur oons Twents! Wieder in dit sjapieter wat stukskes en riemkes. Ik hoppe de andere moal ok van nieje plaatschrievers!”

De zwanenzang van ne boavenmeister in Retraitenhoes 'de Zwanenhof' te Zeandern

Leo Leurink

't Retraitehoes

In dit vuurmoalige klooster veend seends kort oorlogsvluchtelingen oet Oekraïne 'n behoalden oonderdak. Mear in de tied woar dit vuurval zich afspölt verzoart poaters Redemptoristen in 't Retraitenhoes St. Jozef bezinningsdage. De Zusters van Heerlen regelt wieder de hoeshoalding. Van 1927 of an goat o.a. R.K. scholen en verenigingen d'r hen um zik te bezinnen. Zoo ok jaarlijks examenkandidaten van de Schaepmanmulo oet Hengel, woarunder aait 'n köppelke jongns oet Boorn.

Op retraite

Völ leu, woarunder miene oalder, grootalder en ok jongs en wichter van mienen leeftied bint te zeen op foto's. Zee bint nömmen opzied van 't Retraitehoes, meestens op de zölfde stie. Ok de foto oet 't schooljaar 1959-1960, van de examenkandidaten van de Schaepmanmulo oet Hengel. In dee tied is 't gewoon dat Roomskatholieken, vaak in koppel, op retraite goat um zik te bezinnen op heur taak as good christen andeel te nemmen in de samenleaving. Hier geet 't um schoolveante op 't eand van heur opleiding. Het verlet um op retraite te goan löp eand veftiigerjoaren a wal op zien eand. Mer Hamersma, ne strabaanten boavenmeister van eerderegeneumde school dörf 't wal an um met börsels van 16 à 17 joar oald, kort vuur 't eandexamen, 'n retraiteweekend op touw te zetten.

Zoo geet 't op nen vrieddag in 't vuurjoar van 1960 met zonne veertig veante, op 't retraitehoes in Zeandern op-an. De meesten zeet d'r vrom en schier oet in 't beste pak, mer 't bint lang nich ammoal leeve jongs.

Anbelaand in 't retraitehoes wördt alman 'n sloapkämerke too-ewezen op de boavenste etages.

Tied vuur bezinning (?)

Eers wödt wiej toosprökken duur Hamersma, den oons der op wis woar wie oons an hebt te hoalden bieje oons verblief. Doar noa wödt wiej oaver-eleaverd

an twee poaters, dee oons lange tied stichtelijk toesprekt. Mer 'n inhoald van 't gepreak geet bieje de meesten 't ene oor in en 't andere geliek wier oet!

In 'n noamiddag wördt wiej verzoekt waandelend duur nen roemen hof 'n rozenkraans te goan bidden. Het doert nich al te lang of het waandelen geet oaver in 'n als mear rapper tempo. Op 't lest zeet wiej 'n biejezunder beeld van snelwaandelers dee met ne hen en wier slingerden rozenkraans duur 'n hof hen baskert! Evven later pleert der eankele veante laan-koet tusken de bloemen. Zee mut 't lieden duur pootje hakende ondeers, dee zik achter de coniferen hebt verschuuld.

Hamersma, ofkommend op 't gebeanzel, maakt 'n eand an de kommosies en kommedeert de jongs noar de recreatiezaal. Doar könt ze wat 'ontspannende' lectuur leazen, goan dammen, schaken of biljarten. A'j wilt biljarten mu'j wa slim rap wean um ne keu te bekommen!

Tiedens de ontspanning mut de jongs umbuurten te biecht goan um heur zieltjes te verscheunen.

Zoo gaauw as der ne biljarter an de biechtbuurt too is verdwient ziene biljartkeu in een van de bokspiepen en löp-e met 'n 'stief been' noar de kapel en op 'n biechtstool op-an. Zodöanig bliffe heanig in 't bezit van ziene biljartkeu! 't Is bes ne amparte gewaarwörding vuur de in de kapel kneelende jongns, woarvan 'n biecht al is of-enömmen. Drok met 't ofwearken van de heur opgelegde penitentie zeet ze in 't verschot jongns met 'n stief been, heenkelnd vuurbieje

goan. Bie'j 'n biechtstool haalt ze ne biljartkeu oet de bokspiep en zet 'm in 'n hook van 'n biechtstool.

'n Eersten nacht oonderdak bie St Jozef.

Noa de oavendmoaltied kö'w oons nog wat ontspannen, woarnoa 'n dag wödt of-eslötten duur tehoop met. de poaters 't oavendgebed te bidden. Hiernoa zoch alman zien kämerke op um te goan sloapen. Ikzölf nem nog evven 'n book, boeten is 't oonderwiel duuster wödden, en goa oonderzeil.

Noa 'n keteerken dommeln wödt der an de boetenkaant niets op de roeten höwen en doo'k sloapepig mien veanster los. Dree jongs oet miene klas zee'k in de daggöt stoan en roopt mij too: "*Hee Leo, goat met oons met, kö'j lachen!*" Veralteneerd roop ik: "*lejeu bint toch wa good wies??*"

Hoowal ik bes wa bin oaver te halen vuur 'n 'oetstapje', lik 't mij knap gebeurlijk um in 'n duuster, op nen heugte van wis 12 meter, duur ne daggöt te gängeln! Dus gungen de drie acrobaten ma 'n kämerke wieder um meer nachtdravers preberen te strikken.

Nog gin vijf minuten later heur ik op 'n gaank 'n köpkelke nonnen achter oet 'n hals schreeuwen en giespelt ze op 'n bis vuur miene kamer hen noa oondern ! 'n Zetjen later is allens wier röstig en prebeer ik aandermaal in sloap te vallen.

Aanderdaags.

Noa mij wat te hebben oprisket goa'k de etzaal in en bin slim beniejd noar'n noaslep van de kommissies van 'n vuurgoanden aomd. Ich bin nig 'n ennigsten den wakker is wödden, zoas al rap blik.

Good en wal he-w de stoet achter de koezen of Hamersma posteert zik, met 'n gezicht op onweer, vuur ziene leerlingen. Hee verzoch de nachtbrakers, dee de zusters oet 'n sloap heulden, duur op de roeten van heur kamers te boonzen, zich noe te melden.

Mer Hamersma, wegens zienen bult op de rug, ok wal 'Radiokastje' of 'Geheimen zender' e-neumt, krig gin verbinding met ziene luusteraars.

Aandermaal herhaalt hee met noadruk zienen oproop; zoo nich, dan kan alman zien spul inpakken en goa'w op stik en stie op hoes op-an!

'n Half uur later blik dat 'n eersten nacht oonderdak bie St. Jozef ok 'n lesten nacht is wes. Tehoop stapt wiej op 't rad en fietst ne dag eerder dan van plan op Hengel en umstreken opan.

En zo beleaft oonzen geploagden boavenmeister Hamersma zien 'n zwanenzang in 'n Zwanenhof!

Thoes e-kömmen vrög mien moo zik verwoonderd of hoo 't toch kan dat wiej zo rap tot bezinning bint kömmen? Noe, völle joaren later, deank 'k: "*lej mut eers onbezunnen in de (dak)göt belaanden um tot bezinning te kommen.*"

De examen kandidaten van de Schaeppmanmulo Hengelo in 1960, waaronder vijf Boornse jongens:
Boavenan: 3^e van rechts zee'w Hans Metz. Doaroonder vlak vuur Hans steet Leo Leurink. In dezölfde rij heelmoal rechts zee'w Gerard Hollegien. Links op de heugte van de poater steet as 4^e van links Johan Kamp. Heelmoal oenderan, as 3^e van rechts zit Wim ter Haar

JanWillem hef 'n TomTom

Zwier Kremer

't Kosten een paar stuuwer, mear now is het ok heelmoals zo as Reuske 't hebben wol. JanWillem en Reuske könt het wal heel good met mekaar veenden, behalve in 'n auto. Doar gef het wal es mot. Zeker as 't op wegwiezen ankeump. Want Reuske hef dan aait de kaarte op de knees en bepaalt dan de te veuren route.

JanWillem is deurgoans van goeje wil; rustig in zien taal en antwoord. En as Reuske iets gedoan wil hebben, dan is hee doar nich te beroerd veur. Klussen mag hee geern en zeker as Reuske hum um 't een en aander vrög, want dan geet hee voort an 't wark. Hee is naar secuur en al zal d'r völ tied oawerhen goan. Hee krig 't veur mekaar en netjes ok. Dat kan ok nich aans, want hee is boekhoalder van zien vak. En dan mut ie wal precies wean. En dan mag d'r natuurlijk gin ciefer verkeerd wean, aans klopt de böke nich. Zien baas is dan ok heel content met JanWillem en hef al es zeg: "As JanWillem de böke slöt, dan bint ze sloetend. Doar kö-j van op an.

Reuske hef behörljik ontwikkelde stembraanden, want dee wordt nogal völ gebroekt. Zee begeent 's morgens al te proaten veurd dat zee de ogen lös dut. JanWillem hoeft dan ok nich völ te zeggen; dat döt zee wal. Dat veend hee ok nich arg, want hee is immers een man van weinig weurde.

Mear Reuske hef één gebrek; zee kan 't nich loaten om op- en anmaerkingen te maken as JanWillem argens met gangs is. Veural met het veuren van hem in zien golfplaten ofdak op veer wielen. Nen gebroekten auto. Eene woar as iej good met veur 'n droad könt kommen. Zo mooi zag hee d'r oet too hee hum ekocht had. 'n Mooi glimmend geval, was aait good 'epoetst en d'r zat nog gin kreske op.

Doarmoals nog nich: want hee had het geval nog mear dree daage too hee op nen middag met zienen auto oonder leaghangende tekke deur veurn en een stuk of wat deepe krassen in 't dak van 't vehikel kreeg, zodat Reuske hum vreug of hee nich voort een golfplaten ofdak had können anschaffen. "Wat doo-j ok zo door um het bos in te veurn, woar as iej heelmoals nich met 'n auto veuren majt."

JanWillem is d'r eene van de kortste weagen; hee geet in allens as 't kan de kortste weg en dat is recht deur zee. Too hee efkes noar zien zwoager hen wol um zienen niejen anschaf te loaten zeen, is hee oawer de bosweg eveurd, dwars deur 't wald, want dat bespaarden hum acht kilometer hen en terugge en een liter braandstof. En veur dizzen auto harre deep genug in de knippe mutten graaien.

De profielen of better gezegd de krassen zaten d'r nog steeds in, want de kosten van het oetdökken waren nogal an de hoge kaant en hee was WA-

verzekerd Dat zeg zovöl as: "zölm betalen en zea JanWillem: "a-j d'r in zit zee-j d'r niks van en as ie mear hard genug veurt hebt de leu d'r ok nommes van in de gaten.

Now hadden Reuske en JanWillem de keender nogal 'n oardig eind van hoes wonnen en um ze te bezeuken was nen auto wal een dankbaar middel, a-j d'r es hen wollen. En Reuske wol toch wal geerne regelmoatig noar een van de keender.

Now kon JanWillem good veurn,; doar was niks mis met. Mear as hee oonder 't veurn wat te vertellen had en doarbij efkes opziet keek noar zien Reuske, dan gung 'n auto ok een luk dee kaante oet. Hee stuurden veur hee bij de witte streep kwam 'n auto wal wear op tied bij, de aandere kaante oet. Mear as ie d'r dan noast zit, kan 't mangs wal 'n betke billenkniepen wean.

Reuske had dan ok leewer dat hee nich te völ prät oonder 't veurn. Dat dee zee dan wal veur hum. Zee had aait de kaart op schoot en vertölden dan an JanWillem hoo of hee riejen mös. Dat betekent wal dat de weurden nich van de loch waren. 't Kwam vaak veur dat zee 't nich met mekaar eens waren. Ze waren al een moal of wat noar Jochem en Annie eveurd, dee achter Zwolle woont en umdat d'r nogal es an de weage weark in oetvoering was gung het mangs mis. Dan kon JanWillem wal es 't een en aander an Reuske vertellen, woar of zee nich gelukkig met was. "Iej hebt toch de kaarte veur ow liggen en dan kö-j toch wal nen aanderen route oetzeuken?"

En zo gung JanWillem ok wal es nen aanderen weg dan Reuske hum neumd had en as zee dan glad verkeerd eveurd waren dan was Leiden in last en kreeg JanWillem dat ok wal duudlijk te heuren. "Zee now is, as ie now meteene linksof waren egoan, dan hadden wie al lange bij Jochem en oonzen Annie an de koffie ezötten."

Reuske had hear bekomst d'r wal een moal van en was d'r oawer an 't deanken um aandere weage te goan bewaandelen. Zee was 't kibbelen mear as zat. En now was JanWillem kottens jeurig ewes en zee had een mooi kadootje veur hum 'ekocht. 'n Tomtom. En zee had d'r 'n mooi riemke bij 'emaakt:

Now kö-j veuren, zwiegend stil
Gin weurde meer met mie
Dit keske hef nen goeien road
Veur wee 't mear heuren wil.

JanWillem was naar blij met 't apparaat. Hee had zich allens es good bestudeerd en och... 't stelden eigenlijk niks veur. Nee, hee had het good begrepen. En zo kon 't gebeuren dat zee beide op 'n dag de keenders zollen goan bezeuken. 't Was naar gezellig in 'n auto. Gin kibbelerie, mear gewoon onmeundig gezellig met melkaander klassineren oawer van allens en nog wat. JanWillem was kats oonder de indruk van 't apparaat. 't Apparaat zea precies allens zo as zee gewend waren te veuren. 't Ging fantastisch... leij snapt d'r niks van dat zee, (dat vröawke) allens zo good wet."zea JanWillem. Ok Reuske was compleet confuus van 't gebeurte. Too zee dan in de buurte van de keenders kwamen, mossen zee kort veur de stroate woar de keenders woonden (ie konden hear hoes al zee), aait rechtsof sloan en dan 'n oardig eind langs 't kanaal veuren, noa een kilometer of wat linksof de brug

oawer en dan wier linksof. Dat was minstens dree kilometer umme volgens JanWillem.

Rechtdeur was 't einde van 't kanaal en doar leup wal een weg, mear doar stund een poal midden in de stroate en den stak d'r aait boaven oet; doar ko-j dus nich langs.

Mear now wil het wean, dat, vlak veur JanWillem nen vrachtwagen veurden en 'n tomtom zea "bij de eerstvolgende weg rechts afslaan" en even later: "nu rechts afslaan." Now dacht JanWillem, as den vrachtwagen recht deur kan, en dat deed e, dan kan ik a-k snel bin d'r ok langs, en dat schelt mie 'nen kilometer of wat. Dus JanWillem d'r achteran en joa heur 't ging Totdat d'r op ens een hoop geroas oonder'n auto opkleunk, 'n motor begun te joelen en de zitting kwam 'n luk omhoog, de motor sleug of en

too gung 't nich wieder en too was 't stil in 'n auto.

JanWillem... Reuske ... zee zean gin van beide meer wat. En too klonk d'r nen stemme oet 't keske van 'n Tomtom: "Indien mogelijk: keer om."

Wat Reuske doarnoa allemoal hef 'ezegd...., dat bin'k vergetten.

MARS

Architectuur

Mars Architectuur
Korte Wensinksweg 1
7622 LB Borne

Tel. 074 266 17 92

Fax 074 266 53 07

E-mail : info@marsarchitectuur.nl

Web-site: www.marsarchitectuur.nl

A r c h i t e c t u u r t o t i n d e t a i l

Ne eervolle slöttelpositie

Johan Kwast

'k bin in diens, 'k lig in de oale Wilhelminakazerne an 't kanaal in Assen. 'k Bin centralist (zeait mear telefoenjuffrouw) bij de lichte veeldartillerie, de 25-poonders. Op de kamers he'w nog hoolten vloeren, stoalen kribben, twee hoog, en strozäkke. Hoolten toafelbla op schragens en lange hoolten baanken um op te zitten. Op de toafels gebuurt van alns: etten, poet-sen, ondergoed model op volen en wat zit der zo met 't blote gat op.

Eenmoal in de zovöl tied bij kamerwach. Dan möj de kamer schoonmaken, alns liek en rech hooln en 'de kamer' an- en ofmelden bij 't appèl en as 'n officier van piket der achterhen keump kieken.

Vandage bin ik de klos. 't Is een uur of halftien, de kamer he'k an kaant. Ne kamer wieder ligt de kanonboeren, doar he'w as verbeendingsleu niks met van doen. Wie veult oons ok 'n gröadje verneamstiger. Heanig geet der ne duure lös. 't Is de kamerwach van de kanonboeren. Hee döt niks as zich schrobben tegen 'n duurpos. "Wat schot oe, he'j las van ongedeerte of zo?" "Nee, ik heb al joaren onwies völ las van meteters, dee jökt onmeunig en gin een wil der mij ofhelpen. "'k Wörd der gek van. Tooken wekke zoaterdag goa'k met groot verlot, de eersten van 't fillersysteem en dan wo'k ze wal geern kwiet wean. Zol ie se der mij nich oet willen halen? 'k Wil d'r oe wal veur betalen. Astebleef, doot mij dat plezeer vuur da'k ofzwaai." "Moargenoawend tegen zeuven uur dan zol't wa können en dan zo verdan elken dag 'n keteer of zo. Ik ken oe alleen van anzeen, wee bi'j eagenlijk?" "'k bin Gerrit Stegeman oet'n Achterhook, doar achter Weenters (winterswijk) vot. Wie hebt 'n kötterspilke.

Mien va verhuurt zich bij scholtenboeren en ik upper wat bien nen annemmer. Mien moo heult et in-en roond 't hoes an kaant, mear dat wördt eur op 'n doer te völ. 't Lopen wördt der nich better op, der möt hölpe kommen."

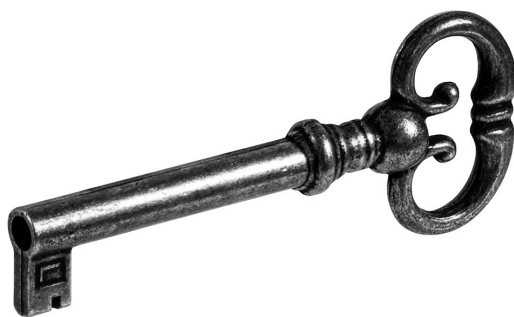
's Aanderdaags ik der hen. "Mooi da'j der bint, loa'w voort mear beginnen." 'k Heb nog wal gin joa 'e zeg, mear Gerrit trek de boawenkleer en 't hemd al oet.

Doar zit e met 'n bloten pokkel en wat zee'k? 'n Nekken, de schoolders en de leppelbla, één koolzoadveeld. Hoonderd zwat-te stippen is der mear één. Noar oonderen too wördt de köpkes meender mear de keurne groter. Boek an boek zit ze, de hele

rugge vol. Ze könt wal in de werre doon met ries en göttenkeurne. "Loa'w mear eens kieken, dan zee'w wal." De vette hoed wearkt deank ik wal met. "He's ok nen hollen slöttel of zo?" "Joa, 'n hoesslöttel."

Ik druk dee ondinge op 'n kop en ze krult der oet of 't niks is. 'n Haanddook lig a good vol. Gerrit verknöttert zich en ik krieg der nog plezeer an ok. "He'j ok verkering, Gerrit?" "Nee, miene beare kammeröa wal, mear ik met miene slimme rugge, dat geet nich, hè."

Ne goo wekke later, zien verzeuk is oet 'e voerd. Noagenog alle keurn bint op'eruumd. Gerrit hef de hoed kloar, hee is 'n gelukkig man. Troanen staat em in de ogen, zo blij is 'e. "'k Weet nich hoo ik oe möt danken", zeg 'e. "Moargen kom ik bij de duure en wee'j wat 't eerste is da'k tooken wekke doo?" "Loat mear ees heuren." "'t Hoes vetimmeren en mij ne deern zeuken."

Limericks

Leo Leurink

Vuur eagen gebroek !

Nen döstigen caféhouder oet Urk
had meer dan genug oonder'n kurk.
Nich heelmoals tot zien spiet
konne't duur'n corona nig kwiet.
Doo zeup't zölf op, dèn schurk.

Eagen biejdreage !

Ne barjuffrouw oet de Wiering
nam klaanten met noar de vliering.
Zoo verdeenden ze in 't nus
wal nen halven Ford Taunus
De rest deu ze met financiering

Nogmaals een brief van de voorzitter.

Arend Jan Hagreis / Jurrie Haak

In een vorige Boorn en Boerschop hebt u al kennis kunnen nemen van een van de als motiverende brieven bedoelde brieven die de voorzitter van v.v. Borne schreef aan de spelers van het eerste elftal. Onder meer aan zijn sterspeler Albert Muizenbeld. Hieronder nog zo'n relaas. Dit keer niet handgeschreven maar uitgetypt en de naam van de speler erbij geschreven. Voor de duidelijkheid is het overgetikt met behoud van de indeling die dhr. Hagreis hanteerde!

Albert,

ZEER VERTROUWELIJK

Door de laatste wedstrijden te winnen, heeft Oldenzaal zich bijna uit de gevaarlijke zone gewerkt en wil dit "naar de secretaris mij vertelde" morgen bevestigen door REVANCHE te nemen op de nederlaag te Borne en ook BORNE "AAN HAAR ZEGEKAR BINDEN".

Nooit, nooit mogen wij zoo met ons laten spotten.

Zonder uitzondering spelers, weest morgen op uw hoede !!

Albert,

wij weten dat Oldenzaal een lastige en moeilijke tegenstander is en vooral i n Oldenzaal. Ook "BORNE" is lang niet veilig en moet nodig nog 5 punten erbij hebben wil ze wat ruimer kunnen ademen.

Albert,

daarom bedenk meer dan ooit wat er morgen op het spel staat en dat het nu nog niet te laat is, maar de hoogste tijd. Machtig veel is ons morgen deze overwinning waard, en daarom morgenmiddag:

DE TANDEN OP ELKAAR, EENSGEZIND HET VELD IN, VECHTEN
VOOR DE BEIDE PUNTEN, ELKAAR STEEDS EN ALTIJD STEUNEN EN HELPEN ALS VRIENDEN.
 Slechts met bezieling, de vaste wil en doel
 voor oogen: BORNE MOET WINNEN !!!

Van dit ogenblik moet je de wedstrijd tegen Oldenzaal niet weer loslaten, maar jezelf concentreren en voorbereiden en overdenken:

Hoe zal ik morgen deze wedstrijd spelen en tot een zege voor de Geel-Zwarte kleuren kunnen brengen.

Breng een offer en zorg dat je morgen voor 100% fit bent. !!

Vergeet niet, dat de groote schare supporters, die thans op de oprichting van een vereniging EEN PRACHTIG EN DUIDELIJK BEWIJS hebben gegeven van hun liefde voor en aanhankelijkheid aan de geel-zwarte kleuren, waarven ook jij de drager bent.

Nooit of te nimmer bij hun eerste optreden morgen mogen teleurstellen of ontmoedigen.

Dat mag nooit spelers!!!! In tegendeel, bewijs onzen en jou grooten dank morgen in de vorm van een overwinnig op Oldenzaal

Albert,

dat is ook jou plicht !!!

Borne, 17 jan. 1948

Met vriendelijke gr.
Arendis Uw voorz.

P.S. De MASSAGE vindt plaats in de verwarmde Tribune morgen vroeg vanaf 11 u. tijdens Borne 2 - Phenix 2

Veertig jaar wereldwinkel (1)

Henk Kraaijenbrink

Dit jaar heeft Borne al 40 jaar een wereldwinkel gedreven door vrijwilligers. In twee artikelen zal in de geschiedenis ingegaan worden:

Deel 1. Van rietsuiker naar zuivere koffie, het traject tot het ontstaan.

Deel 2. Veertig jaar idealisme van vrijwilligers.

De rol van de Vredeswerkgroep.

De STOS staat voor Stichting Ontwikkelings Samenwerking Borne. Deze ontstond door een actie van de 'Vredeswerkgroep van de Raad van Kerken' (kortweg vredeswerkgroep), een bundeling van alle kerken in Borne. Deze werkgroep bereidde de vredesdiensten van de Raad van Kerken in september voor. Ook hield de vredeswerkgroep met kerst een kaartenactie (1971) waaruit Amnesty International Borne is voortgekomen.

Maar vrede ontstaat niet alleen uit bidden ervoor, maar uit meer. Zo schreef professor Kwant (sociale filosofie) in die tijd: *"Niet gespreide welvaart is bedreigde welvaart"*. Dit sprak een groep mensen in Borne aan. Het lijkt me nog steeds van kracht, zowel op binnenland- als buitenlandgebied.

Zo kwam daar de suggestie in de vredeswerkgroep ter tafel om zich in te zetten voor de 'Rietsuikeractie'. Waarom rietsuiker?

De Nederlandse regering hielp de Nederlandse boeren met hoge invoerrechten op rietsuiker om de invoer daarvan te beperken/blokkeren ten behoeve van het binnenlands-gebruik van bietsuiker. Geen eerlijke handel dus. Minder vraag op de wereldmarkt veroorzaakte ook, als neveneffect, een beperking in de prijs van rietsuiker waar arme landen, zoals bijv. Jamaica en Cuba, afhankelijk van waren.

De vredeswerkgroep vroeg de gemeente om in het vervolg rietsuiker te gebruiken bij haar vergaderingen. Deze actie waarde door heel Nederland. Uiteraard heeft dit vooral symboolwaarde, als alleen gemeenten dit zouden invoeren, maar geeft daardoor wel op subtiele wijze kritiek op het invoerrechtenbeleid van Nederland. Kritiek om in den Haag de politiek te wijzigen ten gunste van de import van rietsuiker om de arme bevolking in de Derde Wereld (zoals dat toen heette) van een beter inkomen te voorzien.

Het gemeentebestuur¹⁾ van Borne.

De raadsleden Annink en Brink stelden in de raad van 25 mei 1972 voor om rietsuiker te gaan

gebruiken door positief in te gaan op de brief van 19 –5–1972 van de vredeswerkgroep, verwoord door Adri Storm, secretaris van de vredeswerkgroep. De motivering van de vredeswerkgroep was daarbij dat mensen in arme landen een eerlijke boterham zouden moeten kunnen verdienen. Projecten werden gezien als een soort giften (liefdadigheid), waar mensen niet echt geholpen werden. Ook worden mogelijke nadelen van projecten benoemd. Deze motivering komt in de tweede brief uitvoerig aan de orde.

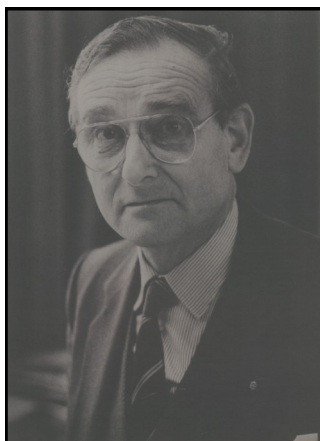
In de raadsvergadering van 25 mei ligt al een preadvies van B & W om de mogelijkheden van ontwikkelingssamenwerking door Borne te onderzoeken. De raad is er ambivalent over. Toch stellen de raadsleden M.F. Annink (PPR) en A.J. Brink (P.v.d.A.) voor vast te beginnen met rietsuiker te gebruiken. Dat voorstel had raadslid Brink al eerder gedaan en was de reden dat er nu een preadvies lag.

Leijdekkers (KVP) en andere fracties van VVD en Gemeente Belang voelen daar niets voor. Leijdekkers vindt het meer een zaak van particulier initiatief dat gestimuleerd mag worden maar daar houdt het dan wel op. Hij merkt op dat het activeren van diverse groepen zoals schoollessen, lezingen enz. die, volgens B & W een zeker enthousiasme kunnen opwekken, niet zal werken: *"dit zal geen resultaten afwerpen, met de wetenschap dat, ondanks de vele aktiecommités, die op dit gebied in de rijke landen werkzaam zijn, de resultaten van de UNCTAD 3 toch maar zeer bedroevend zijn geweest"*²⁾.

Hiermee wordt ten onrechte de verantwoordelijkheid, voor het mislukken van de UNCTAD, bij de actiegroepen in plaats van bij de regeringsdelegaties gelegd.

De geringe mogelijkheden van de gemeente om iets te doen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking zijn beperkt. Na deze discussie zegt burgemeester Bevers toe om snel met een advies te komen. Ook oppert hij de gedachte een gemeente in de Derde Wereld te adopteren en wil het college van B & W contact opnemen met de vredeswerkgroep.

Ontwikkelingshulp door gemeenten was niet onomstreden. Landelijk had minister van Binnenlandse Zaken Geertsema (VVD) in het

Toenmalig burgemeester
Bevers

katholieke dagblad de Tijd van 29-5-1972 al laten weten dat ontwikkelingssamenwerking een zaak van 's lands regering was. Stel je voor dat er zo'n 800 gemeenten (toen nog) zich met deze zaak zouden gaan bemoeien.

Een belangrijk element in de landelijke discussie hierover was dat Prins Claus, die in Tanzania gewoond en gewerkt had, een baan kreeg als voorzitter van de NCO (Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie). De NCO, in de wandeling commissie Claus genaamd, had voornamelijk als taak: *"Het publiek nader te informeren over de problematiek van de Derde Wereld Landen"*. Claus troefde uiteindelijk Geertsema af. Zo had het bestuur van Borne wel oog voor het thema ontwikkelingssamenwerking. Pastor Zandbelt drong, n.a.v. het persverslag van de raadsvergadering in mei, in een brief van 17 november 1972, ook aan om wat te ondernemen. Hij stelt voor een project in een Afrikaans land te adopteren, bij voorkeur waar een missionaris/ontwikkelingswerker uit Borne werkzaam was. Dat idee valt goed bij de KVP. Fractievoorzitter J.A. Lansink Rottgerink reageert positief op het idee van Zandbelt, en dus gaat de KVP-fractie, voorheen sceptisch, door de bocht.

Door prins Claus kwam er een legitimiteit voor gemeenten, die een uitvoerende taak op het gebied van de informatievoorziening door en voor burgers op zich konden nemen (Overigens werd Claus enige jaren later het voorzitterschap van de NCO ontnomen omdat de functie toch politiek te gevoelig bleek te liggen.)

29 Maart 1973 ligt er een voorstel van B & W bij de raadsvergadering. Geen overzicht met daarin diverse mogelijkheden maar met concept statuten³⁾, de concrete aankondiging van een geboorte dus, van een nieuw te vormen gemeentelijke stichting. De samenstelling zou kunnen bestaan uit vertegenwoordigers van:

- a. *verenigingen en instellingen, zoals bedrijfsleven⁴⁾, jeugdverenigingen, levensbeschouwelijke instituten, onderwijs, vrouwenverenigingen;*
- b. *het gemeentebestuur;*
- c. *particulieren"*

De beloofde optie over het gebruik van rietsuiker is er nergens in te vinden. Vakkundig door B & W genegeerd om dit twistpunt in de raad te omzeilen.

In het voorstel tot vaststelling van de statuten inzake een op te richten Stichting Ontwikkelings-samenwerking Borne schrijft B & W verder: *"Zoals u in artikel 2 van deze statuten kunt lezen heeft de stichting ten doel de sociaal-politiek-economische herstructurering te bevorderen, die nodig is om tot een rechtvaardige wereldsamenwerking te komen. Wij hebben dit in overleg met de vredesgroep Borne binnen het kader van de 'Universele verklaring van de rechten van de mens'".*

Men beseft uiteraard dat het kleine Borne de wereld niet kan veranderen maar haalt als motivatie Z.K.H.

prins Claus aan als voorzitter van de N.C.O. die gezegd heeft: *"dit mag geen alibi zijn dan maar niets te doen, behalve geld over te maken in een sfeer van liefdadigheid"*. Daarom wordt in artikel 2 van de statuten de nadruk gelegd op het *"inspireren van de bevolking tot het leveren van een bijdrage (geen geld) aan het maatschappelijk welzijn van de ontwikkelingslanden"*. Voor binding met het gemeentebestuur zullen t.z.t. 2 raadsleden worden benoemd. Een pleidooi voor de gemeente als idealistische gemeenschap.

In de concept statuten worden in artikel 2b respectievelijk 2c nog genoemd:

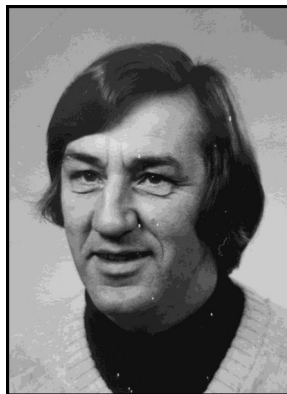
"het voeren van akties die de in de doelstelling genoemde herstructurering bevorderen" en *"door het voeren van financiële akties ten bate van één of meer ontwikkelingsprojecten en verder door alle wettige middelen die voor bovengenoemde doeleinden bevorderlijk zijn"*.

Zo komt in artikel 2c indirect de liefdadigheid toch weer om de hoek kijken.

De stichting krijgt een dagelijks bestuur van 5 leden en een algemeen bestuur van maximaal 13 leden waarvan, zoals gezegd, 2 uit de gemeenteraad. Verder levert de gemeente de secretaris zonder stemrecht. Later wordt hiervoor de heer J.J. Grootenboer voor benoemd.

Hoewel de statuten daar verder zelf niets over zeggen blijkt uit de verdere gang van zaken dat diverse Bornse verenigingen met een maatschappelijk belang leden voor het algemeen bestuur zullen aanleveren. Dit is ook logisch om een breed draagvlak te creëren. Of het ook zo werkt, dat is een andere zaak. Alleen het bedrijfsleven ontbreekt. Of zij benaderd zijn kon ik niet verifiëren.

De raad is lovend. Over rietsuiker hoort men niets meer, ook al had Annink in mei nog zo betoogd dat: *"je het één (onderzoek naar opties) moest doen en het ander (rietsuikergebruik bij de gemeente) niet moest nalaten"*. Ook de vredeswerkgroep kwam er niet op terug.

Een moeizame start.

Je kunt als gemeentebestuur wel concept statuten maken maar worden die geaccepteerd door Gedeputeerde Staten (G. S.) ?

G.S. berichtte de gemeente dat de goedkeuring werd aangehouden. Uiteindelijk kwam het groene licht mits enkele wijzigingen in de concept statuten werden aangebracht.

Ook moest er een bestuur gevormd worden. Daartoe zocht de gemeente, middels Grootenboer, de heer

Bram Klijnsma aan als beoogd voorzitter. Deze had met zijn vrouw een aantal jaren voor het Corps Nederlands Vrijwilligers-werk in Kenia gewerkt en kende de problematiek in Afrika van binnenuit.

De zoektocht ging verder. Na verloop van tijd bestond het voorlopig (dagelijks?) bestuur uit: J.A.M. Bovenmars, F. Broekman, B.C.M. van der Klein, A. Klijnsma, A.T. Smit en J.H. Wezenbeek. De laatste was een bekend pater uit Zenderen, ook actief in Amnesty International afdeling Borne. Ook de volkshogeschool 'Het Wit-te Huis' (In het gebouw is nu Avelijn gevestigd) was er in vertegenwoordigd.

Normaal nemen een of meer initiatiefnemers een besluit een stichting te beginnen. Zij vormen dan doorgaans ook het eerste bestuur en maken statuten die op hun lijf geschreven zijn. Hier was een stichting opgericht en moest er nog een bestuur bij gezocht worden. Die bestuurders kregen te maken met een voor hen bedachte constructie en dat maakte het ook wel lastig.

Bij het algemeen bestuur komen we verderop in de ambtelijk stukken o.a. de latere wethouder mevrouw A.P.R. Pieters de Geus tegen en de heer H.J.J. Calis, kok bij de school van de paters Maristen in Azelo, het latere AZC. Calis was lid van de vredeswerkgroep. Vanuit de gemeenteraad werden de heer A.J. Brink (PvdA) en mevrouw M.J. Kotteman-Kenkhuis (KVP) benoemd. Zij overleed echter kort na haar benoeming en werd bij de formele installatie van het bestuur vervangen door de heer F.J. Andriesen (VVD).

Die installatie duurde nogal. De voorlopige dagelijkse bestuursleden konden niet goed uit de voeten met het topzware algemene bestuur dat snel handelen bemoeilijkte. Een verzoek tot statutenwijziging om het bestuur te beperken tot het dagelijks bestuur liep bij B & W spaak vanwege de bureaucratisch rompslomp, weer naar Gedeputeerde Staten, en de hoge kosten.

Verder was er ook nog geen financiering geregeld. De STOS was, zonder financiële basis, bij wijze van spreken, een vlinder zonder vleugels. Of was de spanning tussen het dagelijks- en het algemeen.bestuur. de oorzaak? In mijn gesprek met Bram Klijnsma, in mei van dit jaar, memoreerde hij de problemen met de koloniale instelling van, bijvoorbeeld, mevrouw Pieterse de Geus.

Maar na alle hobbels genomen te hebben ging de STOS formeel van start in 1976. Er kwam toch financiering vanuit de gemeente, namelijk f 0,10 per inwoner. Dat kwam in de praktijk neer op zo'n f 2000 per jaar.

Bram Klijnsma

In het eerste jaarverslag, dat van 1976, blikt J.J. Grootenboer op enigszins ludieke stijl terug op de eerste jaren na de formele geboorte. Hij schrijft in dat jaarverslag:

Na het ontstaan "nam de gemeenteraad de baby graag in haar midden op. Nu moest de Bornse bevolking nog kennismaken met de nieuwe ingezetene. Een enkele groep keek wat argwanend naar de boreling; als dat maar geen concurrentie werd met hun eigen activiteiten. Bestaande organisaties die zich op een of andere manier werkzaam waren op het terrein van ontwikkelingshulp, ontvingen een exemplaar van de statuten met het verzoek hun indrukken, commentaren, suggesties en kritieken weer te geven. Hun kritiek was gematigd en opbouwend.

Men heeft er dankbaar gebruik van gemaakt en de wijze raadgevingen voor de opvoeding van de kleine ter harte genomen. In de praktijk bleken de moeilijkheden veel groter dan verwacht. Wie moeten er zitting hebben in het bestuur? Mogen de statuten zo maar veranderd worden? Enz. enz.. Deze handicap weerhield activiteiten naar buiten. Inmiddels had de baby een naam mee gekregen S.O.S. , wat later werd verbeterd in S.T.O.S. om verwarring met organisaties met een heel andere doelstelling te voorkomen."

Jaap eindigt met: 'De baby leed aan veel voorkomende kinderziekten, die hem zo af en toe nog al eens aan het bed 'kluisterden'. Menige ingezetene vroeg zich dan ook af: "Leeft ons gemeentekind nog?" of "Wat zou dit kind toch onder zijn leden hebben?". Gelukkig is het dit alles te boven gekomen en begint al aardig te lopen!"

Acties van de STOS tot de aanvraag van de wereldwinkel.

Het eerste jaarverslag stamt, zoals gezegd, uit 1976. Het duurde dus nog een jaar of 3 voordat de STOS formeel van start ging. Hieronder een opsomming van acties:

*een knipselkrant over de vierde UNCTAD conferentie van de Verenigde Naties die ging over grondstofprijzen en schuldderving van de armste landen. Huis aan huis bezorgd.

*een S.T.O.S. folder over wie ze zijn.

*boekenstand bij de interkerkelijke pinksterdienst in Hertme's openluchttheater met veel info van het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking. Er werd in een demonstratie samengewerkt met de T.H.T. (Nu Universiteit Twente, of kortweg UT) over een waterpomp aangedreven door een windmolen en een kooktoestel werkend op zonne-energie⁵⁾.

*Namibië-aktie. Namibië was nog een kolonie en werd pas in 1990 zelfstandig.

*film- en discussieavond in het S.K.U.W. (cultureel en jongerencentrum van Borne in die tijd) met als titel 'Is hulp wel hulp'.

Verder werd in het bestuur gebrainstormd over:

*een voordracht voor vrouwenverenigingen;

**de mogelijkheid van een koppelgemeente (jumelage,) in de derde wereld;*

**een eigen gebouw als informatiecentrum (de tijdelijke vestiging was in het huis van de voorzitter). In dit laatste verband viel ook het begrip 'wereldwinkel'.*

Voor 1977 werd gedacht aan:

**enkele herhalingen uit 1976 bijv. Hertme*

**enkele avonden voor de gemeenteraadsfracties om die over hun ideeën te laten discussiëren;*

**lezing, met daarna discussie voor vrouwenverenigingen;*

**binnenhalen en opzetten van landelijke Tanzania tentoonstelling;*

**leggen en onderhouden van contacten met organisaties met overeenkomstige doelstellingen in de regio en het land;*

**een infocentrum in een stichtingslokatie en het uitgeven van een catalogus met boeken over ontwikkelingssamenwerking.*

In de toelichting stelt het bestuur dat het vooral gaat over:

“ Oorzaken die ondermeer liggen in ons eigen gedragspatroon, onze consumptiedrang⁶⁾ (al of niet kunstmatig opgewekt), ons welvaartsstreven en niet te vergeten de bescherming van onze westerse verworvenheden (welvaart, werkgelegenheid, afzetmarkt voor eigen producten, kennis, enz.). Het systeem van zelfprotectie werkt de ontwikkeling van de derde wereldlanden tegen.”

Een eigen informatiecentrum blijkt geen haalbare kaart. De jaren tot de opheffing worden diverse acties gehouden met name de 'Outspan-actie', tegen sinaasappels uit Zuid-Afrika, vanwege diens apartheidspolitiek; een actie tegen Chileens fruit vanwege de val van de democratische regering door een militaire coup, georkestreerd door de CIA van de USA etc..

In 1980 is er een bestuurscrisis binnen de STOS. Die komt men te boven.

Op 26-2-1981 verzend het betuur van de STOS een brief 'En dan is er koffie' (de titel gekaapt van de bekende Douwe Egberts reclame) waarin gevraagd wordt aan de gemeente om 'zuivere koffie'⁷⁾ te gaan gebruiken. Andere koffie wordt geacht geen zuivere koffie te zijn, dus niet te deugen.

In het ambtelijk advies hierover valt te lezen dat men het idee sympathiek vindt maar de koffie te fijn gemalen is voor de gebruikte koffieautomaat.

De koffieactie, die opgezet is door vrijwilligers van de vastenactie van de R.K. kerk, wordt ondersteund door de STOS en leidt uiteindelijk tot de wereldwinkel. Daarover in artikel 2 meer.

De weg naar het einde.

De STOS blijft wel zelfstandig bestaan, maar de namen die je bij de STOS vindt komen deels terug bij de wereldwinkel. Langzaam bloedt de STOS dood. Reeds bij de correspondentie in 1981 van de STOS met het gemeentebestuur over de

wereldwinkel merkt ambtenaar Ardesch op dat de doelstellingen van de STOS en de op te richten wereldwinkel een grote overlap hebben en beter gescheiden moeten worden. In beide gevallen, bij het ontstaan van de STOS en de wereldwinkel, is de actie om een derdewereldland product door de gemeente te laten gebruiken het startsein.

Gezegd moet worden dat de STOS niet aan haar derde doelstelling, het voeren van financiële acties, is toegekomen. Er is althans in de jaarverslagen niets terug te vinden. Daar is wel een redelijke verklaring voor. Er werken toch veel mensen met een bewust kerkelijk of andere levensbeschouwelijke achtergrond. Maar juist in die gremia zijn er eigen kanalen om in de derde wereld steun te geven, ook in financieel opzicht. Er zou in dezelfde vijver gevist worden. Dit blijkt ook uit de opheffingsbrief.

Het algemeen bestuur van de STOS besluit op voorstel van het dagelijks bestuur op 24-9-1991 tot opheffing. In de brief aan de gemeente d.d. 1-10-1991 wordt als reden vermeld:

“Iedere organisatie heeft haar eigen activiteiten en er is geen behoefte om gezamenlijke activiteiten te ontplooiën. Ook de samenwerking met het gemeentebestuur in deze heeft eveneens onvoldoende draagvlak”. Het batig saldo is inmiddels uitgekeerd aan de N.O.V.I.B. en de I.K.V.O.S..

Daarmee heeft de STOS, het gemeentelijk equivalent van de landelijk N.C.O. (commissie Claus) opgehouden te bestaan⁸⁾.

Met dank aan mevrouw J. de Jong van het gemeentelijk archief.

Noten:

¹⁾*Toentertijd bestond het gemeentebestuur uit het dagelijks bestuur B & W en het algemeen bestuur waar ook B & W deel van uitmaakten. Alleen de burgemeester had geen stemrecht om zijn neutraliteit te benadrukken.*

²⁾*Hoewel Leijdekkers de verantwoordelijkheid voor het mislukken van de UNCTAD conferentie van de Verenigde Naties ten onrechte bij de actiegroepen legt kan achteraf gesteld worden, mede gezien de opheffingsbrief van de STOS op 1-10-1991, Dat hij met zijn opmerking wel het gelijk aan zijn zijde had.*

³⁾*De concept statuten werden gemaakt door J. Bovenmars, werkzaam bij het LTS (Lager Technische School, nu onderdeel van de Twickel scholen) aan de Oude Hengeloseweg in Borne); W.Menheere die zitting nam namens de contactgroep Bornse missionarissen (die kleine projecten ondersteunde) en mevrouw A. Pieterse-de Geus (waarschijnlijk namens het CDA) de latere wethouder. Kennelijk vond het college de brief van Adri Storm van de vredeswerkgroep te revolutionair en werd er dus niet bij betrokken. Menheere vertelde me dat het heftige gesprekken waren om tot een resultaat te komen. Mevrouw Pieterse was nog van het oude stempel die vaak stelde “Indië verloren, rampspoed geboren.”*

⁴⁾*Ik heb nergens in het archief ooit een bedrijf gezien dat zich gecommitteerd heeft aan de STOS.*

⁵⁾*Kenmerkend is dat bij zonne- en windenergie toen in het algemeen alleen gedacht werd aan landen zonder goede*

infrastructuur voor energie zoals in Europa. Bij deskundigen was overigens wel bekend dat de fossiele energie problemen zou geven. Zo schreef de filosoof Bertrand Russell in 1946 al over de eindigheid van grondstoffen en de Zweedse wetenschapper Arrhenius (een voorfamiliedid van Greta Thunberg, de bekende milieu activiste) begin jaren '20 van deze eeuw, merkte, als eerste al in 1896, het broeikas-effect en opwarming van de aarde door CO₂ op.

⁶⁾In werkelijkheid is de consumptie in de jaren daarna, mede door nieuwe technische ontwikkelingen die hebbedingetjes, zoals mobiele telefoons, produceerden etc., fors toegenomen.

⁷⁾De naam zuivere koffie werd later 'Max Havelaar koffie' en is nu verinternationaliseerd tot 'Fair Trade koffie'. Deze is als keuze nu in de koffieautomaat bij de gemeente verkrijgbaar.

⁸⁾Na opheffing van de STOS op 1 oktober 1991 krijgt het gemeentebestuur op persoonlijke titel een brief gedateerd 18 november 1991 van de heren H. de Jong, voormalig secretaris van de STOS en H. Govaert (die betrokken was

bij de wereldwinkel) met het verzoek de wereldwinkel te belasten met de coördinatie van de informatie over ontwikkelingssamenwerking. De brief van de Jong en Govaert was een poging de jaarlijkse subsidie van f 0.10 per inwoner voor de wereldwinkel te bestemmen. De gemeentelijke ondersteuning, in de vorm van het secretariaat, was, bij de bezuinigingen van de jaren '80, al lang verdwenen.

Informatieverstrekking over ontwikkelingssamenwerking was een taak van de STOS die zij vervulde om versnippering te voorkomen. Dit op basis van de constatering in de juist in '91 uitgekomen ambtelijke nota 'Ontwikkelingssamenwerking in de gemeente Borne'. Deze nota is nogal kritisch over het functioneren van de STOS. Er blijkt dus uit dat de gemeente niet tevreden was over hun samenwerking met de STOS. Uit het verzoek tot opheffing van de STOS blijkt dat dat wederzijds is.

Het komt mij voor dat vanuit de gemeente te weinig beseft werd dat binnen de STOS alleen vrijwilligers de kar trokken. Van de andere kant werd, overigens begrijpelijk, niets gedaan aan de derde doelstelling.

Nieuws van het bestuur

Programma 2de helft van 2022

Zaterdag 16 september

Excursie naar de Hübener Mühle en Clemenswerth (Duitsland)

Woensdag 19 oktober

Lezing en presentatie nieuw boek door en van Martin Thiehatten

Donderdag 17 november

Lezing door Ad van Liempt over de wederopbouwperiode in Nederland

Woensdag 14 december

Lezing door Siebe Rössel over de woningbouw in Twente

De lezingen worden gehouden in de Stefanshof en beginnen telkens om 19.30 uur.

Beste lezer,

In uw uitgave jaargang 30 nr 1 (themanummer 75 jaar bevrijding) stond op pag. 59 note 2 met verwijzing naar PPP met de opmerking 'betekenis niet gevonden'. Ik heb niet onderzocht of dat inmiddels wel gevonden is. Zo niet dan hierbij.

In een ander verhaal op www.tracesofwar.nl kwam ik ook 'PPP' tegen, daar stond wel bij wat het betekende, nl. Pugno Pro Patria (Ik vecht voor mijn vaderland). Ik hoop dat u hier iets aan heeft en succes met uw activiteiten.

Hartelijke groet,
Teus van Harten
Leusden

Een noodlottig ongeval

Hans Nijhof

Het voormalig Zuiderzee-eiland Schokland was één van de armste gebieden in Nederland. Rond 1700 was het eiland al zo klein geworden dat voor akkerbouw geen plaats meer was. Ook met de veeteelt en met de visserij ging het in de loop der tijd steeds slechter. Pogingen om de Schokkers middels de katoenweverij werk en dus loon te bieden hadden vanwege grote concurrentie geen succes. De bevolking werd steeds meer afhankelijk van financiële steun van buitenaf.

Onderwijzer Arnoldus Legebeke en de pastoor van Schokland kwamen in 1859 samen tot de conclusie dat de toestand onhoudbaar was geworden. Zij stelden voor om het eiland te ontruimen en dat gebeurde nadat de Schokkers akkoord gingen met een schadeloosstelling. Ze verlieten hun Schokland in de zomer van 1859.

Vertrek naar elders

Een groot deel van de Schokkers trok naar Vollenhove, de enige plaats waar ze min of meer met open armen werden ontvangen. Andere gezinnen verhuisden naar Urk, Volendam, Edam, Amsterdam of gingen werken in de textielindustrie in Twente.

Op de website van de Schokkervereniging lezen we dat het verlaten eiland altijd is blijven leven in de harten van de nazaten van de oorspronkelijke Schokkers om vervolgens met stelligheid te vermelden: 'Hebt u voorouders met de familienaam Bape, Bien, Corjanus, Diender, Grootjen, **Klappe**, Kluessien, Koridon, Ruiten, Sul of Toeter, dan bent ook U van Schokker komaf!'

Naar Borne

Door bemiddeling van de plaatselijke pastoor verhuisden er in de dertiger jaren van de vorige eeuw ook families vanuit Vollenhove naar Borne. Hier vond men werk en dat was bijna vanzelfsprekend bij de firma Spanjaard.

Dat er in april 1945 enkele advertenties in de Borne Courant verschenen met vermelding van de naam Klappe en waarin ook de arbeiders van Spanjaard worden genoemd, is op zich dan ook niet zo bijzonder, het waarom van de advertenties had echter een opmerkelijke tragische aanleiding.

Klappe

Dirk Klappe werd in 1854 op Schokland geboren, en maakte de verhuizing dus mee. Hij trouwde met Eva Kwakman uit Vollenhove. Zij kregen een zoon, Wilhelmus, die gewoon Willem werd

Wilhelmus Klappe als dienstplichtig soldaat

genoemd. Willem trouwde in 1927 in Zwolle met Maria Klein Heerenbrink en na hun huwelijk gingen zij in Borne wonen waar Willem werk vond bij Spanjaard.

Een noodlottig ongeval

In het plaatsje Kilder, vlakbij Doetinchem, stond een vestiging van Spanjaard. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Willem Klappe daar tewerkgesteld, samen met zijn collega Pieter Martinus de Man.

Op 31 maart 1945 bevonden Klappe en de Man zich in Ruurlo, ongeveer 30 km. vanaf Kilder. Op dat moment trokken de geallieerde soldaten het dorp binnen. Wat er precies gebeurd is op

die dag is nooit duidelijk geworden.

Tijdens de bevrijdingsactie sneuvelden vier Britse soldaten toen hun tank werd beschoten door Duitsers en kwamen enkele inwoners van Ruurlo om het leven. Van W. Klappe en P. de Man werd gemeld dat ze rond 12 uur 's middags stierven door een noodlottig ongeval. De daaropvolgende dag, eerste Paasdag, was Ruurlo bevrijd.

Willem Klappe kon pas bijna vier weken na zijn overlijden worden begraven.

Algemeene kennisgeving
voor Borne

Door een noodlottig ongeval overleed te Ruurlo den 31en Maart, onze lieve Man en Vader

Wilhelmus Klappe
in den ouderdom van ruim 46 jaar.

Zijn diepbedroefde Vrouw en Dochter
Wed. M. KLAPPE—
KLEIN HEERENBRINK
ANNIE.

De gezongen uitvaart zal plaats hebben op Donderdag 26 April, des morgens 9 uur in de St. Theresiakerk, waarna begrafenis op het R.K. kerkhof te Borne.

Den 31en Maart is te Ruurlo overleden onze medearbeider

W. Klappe

Zijn vriendschap en medewerking zal altijd bij ons in gedachte en dankbare herinnering blijven.

Chef, Bazen en Personeel, van de afd. Fancy Spinnerij der N.V. Stoom-Spinnerijen en -Weverijen voorheen S. J. Spanjaard.
Borne, April 1945.

Tot ons diepe leedwezen, overleden op den 31en Maart 1945, door een noodlottig ongeval, te Ruurlo, onze medearbeiders

W. Klappe
en
P. M. de Man

Dat zij rusten in vrede is ons aller wensch.

Gezamenlijke arbeiders van Kilder.

De advertenties in de Borne Courant, april 1945

Bron: 'De Schokkervereniging', Bruno Klappe

De “Hobby” van Salomon Jacob (Sallie) Spanjaard.

Bertie Velthuis

In het boek “Borne, textiel en Spanjaard door de jaren”, uitgegeven in 1981, geschreven door W.H.G. Brok, is te lezen dat de heer S.J. Spanjaard Lzn. een groot kippenliefhebber was. Hij hield mooie exemplaren sierkippen. Deze mededeling maakte mij nieuwsgierig. Een textielondernemer met een kippenhobby? Daar wilde ik meer van weten. Ik zal in dit artikel de activiteiten van S.J. Spanjaard Lzn. op het gebied van “pluimvee” behandelen. Ik zou hem echter te kort doen alleen hierover te schrijven. Naast zijn grote liefhebberij vervulde hij vele andere bestuurlijke functies. Veelal hadden deze functies te maken met zijn liefde voor de natuur in het algemeen of met zijn Joodse geloof.

S.J. Spanjaard

Salomon Jacob (Sallie) Spanjaard (Borne 1858 - Den Haag 1925) was de oudste zoon van Levie Spanjaard, zoon van de oprichter van de Spanjaard fabrieken, Jacob Salomon Spanjaard. Aangezien er veel neven en achterneven waren, was het gebruikelijk achter de naam Spanjaard de voorletter van de vader, in dit geval L en zn. te vermelden. De kippenhouderij was ondergebracht in een schuur/hok achterop het perceel waarop het zo genoemde “kleine fabriekje”, een weverij aan de Deldensestraat, tegenover de “rode lap”, stond. Hier ligt nu de buurt “Refined”. Het beheer van “het kleine fabriekje” was in handen van Salomon Jacob (Sally) Spanjaard Lzn. Hij had hier een eigen, bescheiden, kantoor. Je zou kunnen zeggen dat hij het onaangename, hoewel het niet zeker is dat hij zijn werk niet aangenaam vond, verbond met het aangename, in zijn geval het houden van sierkippen. S.J. Spanjaard Lzn. was van af 1890 in het bedrijf werkzaam. Toen de firma S.J. Spanjaard in 1901 werd omgezet in een Naamloze Vennootschap, was hij een van de vijf directeurs. Spoedig echter, in 1903, trok hij zich als directeur terug uit het echte zakenleven. Hij ging met “vervroegd pensioen” zou je kunnen zeggen; hij was 45 jaar oud. Hij verliet Borne en vestigde zich in Den Haag aan de Groot Hertoginnelaan 40. Wel bleef hij tot zijn overlijden als commissaris aan Spanjaard verbonden. Hij was grootaandeelhouder. Van de 900 aandelen die in 1904 in het bezit van 8 heren Spanjaard waren,

Deldensestraat 21

bezat hij er 150 (16,6 %). Ook was hij nog vele jaren commissaris van de N.V. Fabriek voor Instrumenten en Electricische Apparaten “Inventum”.

Hij was opdrachtgever van de bouw van de woning met koetshuis aan de Deldensestraat 21 te Borne. Het pand is thans een Rijksmonument en is gebouwd in 1903. Hij heeft hier samen met zijn gezin, echtgenote en twee kinderen slechts kort, tot 1904, gewoond. Na hem zijn Karel Spanjaard met zijn gezin de bewoners geweest.

De pluimvee activiteiten, in zijn Twentse jaren

Het eerste keer dat wij hem hier tegen komen is in het voorjaar van 1896. Er werd door de Hengelosche Pluimveevereniging een tentoonstelling gehouden. Hij maakte deel uit van het organisatiecomité. Tijdens de vergadering van de Twentsche Pluimveeclub in augustus 1886 werd hij opgenomen in het bestuur.

Bij de internationale pluimveetentoonstellingen in maart 1900 te Almelo was hij zeer succesvol. Zo ontving hij maar liefst 5 prijzen. O.a. voor zijn Brahma's maar ook voor Hollandse en Japanse krielen (hennen). Maar de grootste prijs was toch wel een grote zilveren medaille die beschikbaar was gesteld door H.M. de Koningin voor de fraaiste haan van de tentoonstelling.

Brahma haan

In 1903 ontving hij tijdens een tentoonstelling van de Twentse Pluimveeclub te Hengelo een grote zilveren medaille, die was uitgelooft door H.M. Koningin-Moeder (koningin Emma). Tevens ontving hij op deze tentoonstelling de ere-beker uitgelooft door Ornithophilia te Utrecht. Ornithophilia was een landelijke vereniging die de teelt van pluimvee wilde bevorderen.

In 1903 ontving hij op een tentoonstelling voor pluimvee te Almelo een ere-beker beschikbaar gesteld door de Twentsche Pluimveeclub voor de

beste haan of hen van de tentoonstelling. Het ging om een lichte (lichtkleurige) Brahma-haan.

In februari 1903 gaf hij een lezing tijdens een vergadering van de Coöperatieve Landbouwers- en Handervereniging te Lonneker. Een bijzondere situatie, een textielabrikant die voorlichting geeft aan landbouwers. De lezing ging niet over sierkippen maar over het houden van kippen voor de productie van eieren. In Nederland was deze bedrijfstak nog niet tot ontwikkeling gekomen. Dit in tegenstelling tot Denemarken. In 1895 was er zo goed als geen eierhandel. Na het

oprichten van een vereniging en het nemen van een aantal maatregelen werden er in 1900 een aantal van 300 miljoen eieren voor een bedrag van fl. 7,15 miljoen naar Engeland geëxporteerd.

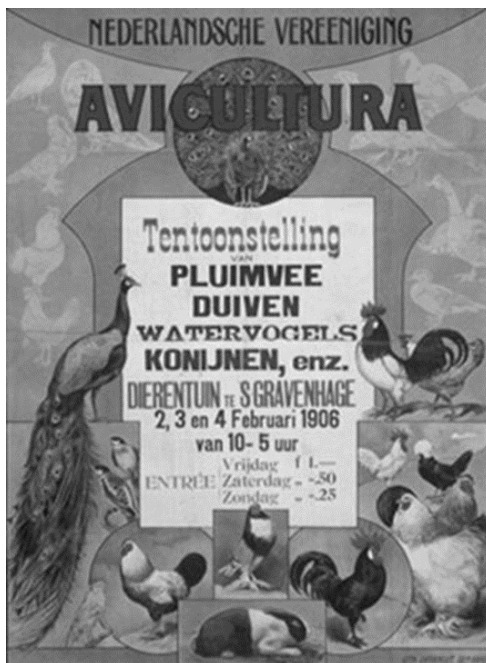
Hij gaf een aantal punten waarop de productie in Nederland kon worden verbeterd, te weten:

- De broedtijd viel te laat, waardoor de jonge hennen pas in het volgende voorjaar, wanneer de eierprijzen laag waren, begonnen te leggen.
- Er werd niet voldoende voor bloedverversing gezorgd. Dezelfde haan bleef te lang bij de kippen.
- De kippen werden te lang aangehouden; jonge kippen legden tot 20 % meer eieren.
- De voeding kon worden verbeterd, met meer eiwitten en zetmeelstoffen en in het voorjaar meer kalk.

e. Een oordeelkundige kruising zou de eierproductie vergroten; de zogenaamde boerenkippen moesten worden afgeschaft. Wijandottes, Minorca's of witte Leghorn waren de rassen van de toekomst.

Ook gaf hij nog nuttige wenken voor genezing en verzorging. Tot slot riep hij de machtige Lonneker Landbouwersbank op om landbouwers te ondersteunen bij de aanschaf van een broedmachine, waarmee gelijktijdig 150-200 eieren konden worden uitgebroed. Zo'n machine kostte tussen de fl. 70,- en fl. 130,-, voor die jaren een erg grote investering. In feite sprak hij hier vanuit zijn bestuursfunctie van Avicultura.

Bij de internationale tentoonstelling van Pluimgedierte en Konijnen in febr. 1904 in de zalen van het Volkspark te Enschede stelde hij in twee categorieën als prijs een kunstvoorwerp ter beschikking. Zelf had hij ook dieren naar de tentoonstelling gezonden. Hij ontving een zilveren medaille voor de beste Brahma hen, beschikbaar gesteld

door Avicultura. Brahma is een majestueuze kip, het ras wordt ook wel de koning onder de kippen genoemd. De Brahma behoort tot de groep van reuzenrassen en is afkomstig uit Azië. De Brahma hebben vele verschillende kleuren.

In 1903 werd hij definitief eigenaar van een door graaf L. van Limburg Stirum beschikbaar gestelde zilveren beker voor de fraaiste licht Brahma haan, omdat hij deze voor de derde keer achtereen had gewonnen.

In oktober 1904 nam hij afscheid van de Twentse Pluimveeclub. Hij werd tot erelid benoemd.

De pluimvee activiteiten in zijn Haagse jaren.

Nadat hij naar Den Haag was verhuisd neemt hij waarschijnlijk niet meer deel aan pluimvee-tentoonstellingen, althans hij wint geen prijzen meer. Alleen als jurylid/keurmeester trad hij nog enkele keren op. Gezien zijn woonsituatie lijkt het niet meer mogelijk zelf pluimvee te houden. Hij richtte zich op bestuurswerk bij de vereniging Avicultura, Reeds in 1899 was hij samen met graaf van Limburg Stirum in het bestuur van deze vereniging opgenomen. Ze waren de opvolgers van de aftredende bestuursleden A.J. Bicker Caarten en baron van Heemstra.

Avicultura werd in 1886 opgericht met het doel om, in navolging van het buitenland, ook hier ten lande de belangstelling te wekken voor de teelt van pluimgedierte, zowel uit een oogpunt van nut (en daardoor de bevordering van inkomen door de landbouwende stand) als van genoeg. De vereniging hield ieder jaar een pluimvee-tentoonstelling, organiseerde congressen op gebied van pluimvee en gaf een verenigingsblad uit. Het houden van sierpluimvee was, zeker in de jaren voor de tweede wereldoorlog, een elitaire vorm van recreatie. Zij die over voldoende tijd, grond en geld beschikten konden het zich veroorloven kostbaar sierpluimvee, soms zelfs verzorgd door een pluimgraaf, te houden. Bij de pluimveekeuringen zag je vaak dezelfde namen van winnaars. Veelal waren dit mensen van adel of eigenaren van grote bedrijven. In de besturen van de landelijke verenigingen komt dit in nog sterkere mate terug. (Zie bovenstaand.)

In juli 1905 werd Salomon secretaris van Avicultura.. Deze functie vervulde hij tot 1911. Hij combineerde deze functie met die van penningmeester. Bij zijn terugtreden ontving hij van medebestuurders en leden als

Bestuur Avicultura
6-de van links is S. Spanjaard

Bijschrift: Opening van het Derde Nationaal Congres voor Pluimvee en Konijnenteelt in de Louis Seize-zaal van Pulchri Studio ter gelegenheid van de 40ste tentoonstelling van de Nederlandse Vereniging Avicultura. Koningin Wilhelmina verleende Avicultura het predikaat 'Koninklijke'. Zittend van links naar rechts: H. Wilton, S. Spanjaard, Prins Hendrik (?), G.J.A.A. Baron van Heemstra (Voorzitter van Avicultura), minister Ruys de Berenbrouck, Dr. Kakebeke van het ministerie van Landbouw, Dr. B.J.C. te Hennepe van de Rijksseruminrichting, M.J. Visser, secretaris, Joh. H. Warneke penningmeester van Avicultura, Houwink, die in Drente een particulier proefstation onderhield (bestuurslid van Avic.). Voor de schoorsteen derde van rechts af J. Zaalberg, dekenfabrikant Leiden. Bron: Vereenigde Fotobureaux, 12 januari 1925.

blijk van waardering; een fraai tegelplateau van de fabriek "Rozenburg" voorstellende een grasveld met daarop een goudlaken fazant met jongen. Aansluitend werd hij ondervoorzitter van deze vereniging. Dit bleef hij tot zijn overlijden.

Als bestuurslid mocht hij een aantal keren leden van de koninklijke familie ontvangen. Zo ontving hij, samen met de voorzitter op 3 februari 1906 Z.K.H. de Prins der Nederlanden (Prins Hendrik) en zijn adjudant, den luitenant der Zee jhr. Hooft Graafland bij de opening van een tentoonstelling. Wanneer Koningin en prins in december 1912 een bezoek aan een tentoonstelling van Avicultura brengen doet de Koningin hem als ondervoorzitter een gift om aan het personeel van de vereniging ter hand te stellen.

Het derde Nationaal Congres voor Pluimvee van 12 tot 16 januari 1925 was het laatste grote evenement dat mede onder zijn leiding in Den Haag plaats vond. Dit was echt een wetenschappelijke bijeenkomst waar door een groot aantal deskundigen werd gesproken over pluimveeziekten en erfelijkheidsverschijnselen bij hoenders, over kalkoenteelt, tuberculose bij vogels en konijnen enz. enz.. Aan dit congres was ook een tentoonstelling van Avicultura verbonden. Deze werd bezocht door H. M. de Koningin Wilhelmina en prinses Juliana. De voorzitter leidde de Koningin rond. S.J. Spanjaard Lnz. verstreekte prinses Juliana, toen 16 jaar oud, inlichtingen.

Activiteiten verband houdende met "natuur".

Sally was sinds 1 september 1908 commissaris van

het Kon. Zoölogisch Biologisch Genootschap. De functie bekleedde hij tot zijn overlijden. Deze vereniging "exploiteerde" de Haagse dierentuin; een prachtige tuin met daarin tot wel 1.000 dieren. Dit was ook de plaats waar de vereniging Avicultura haar pluimveetentoonstellingen, vaak in de grote zaal van het Genootschap, hield.

Tijdens een bloemententoonstelling op 11 september 1915 in de dierentuin brachten de koningin en haar gemaal hier een bezoek. Hij verstreekte tijdens de rondwandeling de hofdig-nitarissen inlichtingen. Koningin en prins werden door (nog hoger) bestuursleden rondgeleid.

De Floraliavereniging. Hiervan was hij onder voorzitter. De vereniging reikte in de maanden april stekken en jonge planten, tegen betaling van 25 cent per grotere eenheid, uit. Deze kon men ophalen ten huize van S.J. Spanjaard Lzn. Bij de in september te houden tentoonstelling kreeg iedere inzender 10 cent per inzending gerestitueerd.

In 1906 nam hij zitting in het Nederlandse ere-comité van de

internationale pluimvee- en konijnen tentoonstelling die van 23 tot 27 november in Parijs werd gehouden. Tijdens het Internationale Duivencongres op van 13 tot 16 oktober 1910 te Brussel was hij de bij K.B. benoemde vertegenwoordiger der Nederlandse regering.

Bij de oprichting van de Haagse afdeling van de Nederlandse Maatschappij tot bescherming van Dieren, eind 1916, werd hij ondervoorzitter.

Bij de oprichting van een Joodse Land- en Tuinbouw verenigingen in 1912 werd hij voorzitter. Doelstelling van deze vereniging was om jongens en meisjes uit de Joodsche burgerklassen in Nederland voor de land- en tuinbouw op te leiden. Doel was tevens te voorkomen dat jongeren "in het kwaad van den ongeregelde handel kwamen". Het was niet de bedoeling om landbouwknachten op te leiden, maar kleine bazen en chefs van grotere bedrijven. Men zag de toenemende welvaart der Joodsche koloniën in Palestina. Ook daarvoor zouden jongeren kunnen worden opgeleid.

Het hele project liep moeizaam. In 1922 wordt besloten tot liquidatie van de vereniging.

In oktober 1908 was hij lid van een commissie van de Nederlandse Pomologische Vereniging die een verkooptentoonstelling hield met het doel om haar leden van hun fruitvoorraad te helpen en consumenten de gelegenheid te geven zich op een voordelige wijze van fruit te voorzien.

Van 1912 tot 1916 was hij bestuurslid (secretaris) van 's Gravenhaagsche Tuinbouwvereniging. Hij vertegenwoordigde de afdeling bij de Algemene

vergaderingen van het hoofdbestuur. De vereniging hield tijdens de zomermaanden wedstrijden in (fraaie) voortuinen. In wintermaanden verzorgde ze cursussen (groenteteelt, besmettingsleer, boom- en heesterteelt, het voortkweken van planten). Voor deze cursussen kon men zich bij hem aanmelden. De vereniging hield ook tuinbouwtentoonstellingen. Hiervoor koos ze de grote zaal in de dierentuin als locatie.

Andere activiteiten

Op 16 mei 1905 werd Vriezenveen getroffen door een grote brand. Door droogte en de harde oostenwind was er geen houden aan. Er gingen 228 huizen, merendeels in de houten of hout/stenen boerderijstijl, in vlammen op. Koningin Wilhelmina en prins Hendrik bezochten het dorp. Ze gaven een persoonlijke gift van fl. 1.000,- voor de wederopbouw.

In heel het land ontstonden spontaan acties om de getroffen te helpen. Zo ook in 's Gravenhage. Daar namen S. Spanjaard Lzn. en A. Stork, wonende aan Laan van Meerdervoort 10, beiden Twentenaren, met nog 4 anderen, waaronder mevr. de Vries-Ledeboer, de leiding. Helaas ging het inzamelen van geld niet echt voorspoedig. Begin juni was er "slechts" fl. 400,- binnen gekomen. Het comité kreeg ook nog met andere moeilijkheden te maken. Er bleken namelijk intekenlijsten om giften in te zamelen rond te gaan. Echter het comité gaf geen lijsten uit. Er was kennelijk sprake van fraude. Het comité wees op 2 juni in het dagblad Het Vaderland op deze frauduleuze zaken en deed tevens een krachtig beroep op de bekende liefdadigheid der Haagse ingezetenen.

Hij maakte vanaf 1908 deel uit van het bestuur van de Vereniging tot het Verschaffen van Woningen aan Minvermogenden. In 1922 werd hij voorzitter. In 1925 vierde de vereniging haar 40-jarig bestaan. Voor de kinderen van de bewoners van deze woningen werd een feest in het theater Verkade bereid. Tevens werd aan alle bewoners die jaarlijks, wanneer zij de woning goed bewoonden, een week

vrij van huur kregen, ter gelegenheid van dit jubileum een (extra) huurvrije week aangeboden. Het betreft hier de zgn. van Ostadewoningen. Deze zijn gelegen aan de Van Ostadestraat, Hannemanstraat en Jacob Catsstraat. Ze liggen midden in de Schilderswijk. Ze zijn aan het eind van de 19de eeuw gebouwd voor arme Joden in Den Haag. De Vereniging werd in 1885 opgericht. In totaal gaat het om ongeveer 200 woningen. De woningen waren bestemd voor Joden, echter deze hebben hier slechts beperkt gewoond. Ze vonden de afstand naar de Haagse synagoge te

ver. In 1977 besloot de gemeenteraad de woningen te slopen. In 1982 kwam ze daarop terug. De woningen zijn toen ingrijpend gerenoveerd. Ze vormen nu een bijzonder buurtje in deze wijk. Het complex staat op de gemeentelijke monumentenlijst. Sally was van 1911 tot zijn overlijden regent van het Israëliisch Oude Mannen- en Vrouwenhuis te Den Haag.

Overlijden

Op 18 september 1925 is hij, na een ernstig ziekbed, op 67-jarige leeftijd te Den Haag overleden. Hij werd aansluitend op 21 september op de Algemene Begraafplaats aldaar begraven.

Krange kleppen !

Nen slim löslievigen koetsier oet Boorn
leut op de bok knetterhard de weend goan!

Zien peerd met oogkleppen op
schudden verschrikt zienen kop
en dach, ha'j miej ma oorkleppen opdoan

de **wonen**
boer

since 1961
in het hart
van twente

meubelen
vloeren
raambekleding

www.deboerwonen.nl

PLUS

Huls van den Nieuwboer

AL MEER DAN 160 JAAR
EEN BEGRIP IN TWENTE

EST. 1858

MORSELT
— MODE —

BORNE: GROTESTRAAT 199-205
OLDENZAAL: BISSCHOPSTRAAT 5-7
WWW.MORSELTMODE.NL

Het geluk een ijsvogel te schieten

Bertie Velthuis

Op zaterdag 26 februari jl. bezocht ik de derde landelijke ijsvogeldag in het Kulturhus van Denekamp. De dag zou aanvankelijk in het museum Natura Docet worden gehouden, maar wegens de grote deelname moest worden uitgeweken naar het Kulturhus. De dagvoorzitter was de directeur van het museum Natura Docet, de heer Eric Mulder. U kent hem wellicht nog wel; enige jaren geleden verzorgde hij de lezing voor ons. Hij opende de dag met een verhaal omtrent een gebeurtenis die in 1920 in Borne plaatsvond. In de zaal waren uitsluitend 'ijsvogelliefhebbers', die met verbazing en ontsteltenis hiervan kennis namen. Wat was het geval? Er was in Borne een ijsvogel geschoten en de correspondent van de Het Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant deed daarvan vol enthousiasme bericht. De oprichter en directeur van Natura Docet, meester Bernink ging middels een ingezonden brief hier fel op in. Ik heb betreffende artikelen middels Delpher opgezocht. Omdat ze zo mooi in het toenmalige taalgebruik zijn geschreven en omdat ze een goed tijdsbeeld weergeven van de 'natuurbescherming' die nog in de kinderschoenen stond, heb ik ze integraal overgenomen.

Het persbericht

Het Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant publiceerde op 1 november 1920 het volgende bericht: *Borne, 31 Oct. 1920*

De heer H. alhier had dezer dagen het geluk een ijsvogel neer te schieten. De vogel had een prachtig veerenpak, reden waarom de heer H. besloot dit exemplaar aan een liefhebber te sturen. Wie de heer H. was en naar wie de gedode ijsvogel werd gestuurd. Lezen we in het dagblad 'het Centrum' van 2 november 1920 onder de kop 'Uit Twente, Borne' het volgende: Als een zeldzaamheid kunnen we mededelen dat de tuinman van de heer Spanjaard alhier een ijsvogel heeft geschoten. Het fraai gevederde dier, dat hier zelden voorkomt, is naar het museum 'Natura Docet' van de heer Bernink te Denekamp gezonden.

Het ingezonden stuk van meester Bernink

In de Tubantia van 4 nov. staat onder de kop MISDADIG:

'In Tubantia van 1 november lees ik onder Twentsch nieuws: Borne. De heer H. had het geluk een ijsvogel neer te schieten. De vogel had een prachtig veerenpak enz....

Waarin bestaat nu het geluk van den heer H.? Om een klein vogeltje, zoo lang als 'n vinger, dat alleen een paar vleugels heeft om te ontkomen aan den grooten, vernuftigen en gewapenden mensch, om dat neer te schieten.

Zijn de wapens van beide partijen gelijk? waarde correspondent van Borne. Zoo niet, dan is het ook geen kunst en zeker geen geluk een zwakkere te vermoorden. Geen kunst en geen geluk, waarde Heer! Maar een treurig feit.

Ik ga verder. Ijsvogels schieten is misdadig, Voor eerst is het geen jachtvogel, maar een bij de wet beschermde vogel. De heer H. is daarom strafbaar. Ik geef een voorbeeld ter verduidelijking. Een roover ligt in hinderlaag in 't Zendersche bosch. Een prinsesje nadert in kostbare kleederen. De roover doodt het kind en neemt diens kostbaarheden mee.

De correspondent van Borne schrijft den volgenden dag: De heer H. had het geluk een onschuldig kind

te dooden om het van diens kostbaarheden te be-rooven.

Maar een vogel is maar een dier en dan mag men doen wat men wil? Een ijsvogel is een natuurmonument. Daar heeft de correspondent misschien nooit van gehoord. Ik zal hem vertellen wat dat beteekent.

De Regeering beschermt allerlei voorwerpen van menschelijke kunst. Ze bouwt er allerlei museums voor. Denk maar aan 't Rijksmuseum te Amsterdam. Ze beschermt oude standbeelden, pompen, kerken etc. Denk maar aan de groote kerk te Borne.

Ons land nu heeft ook merkwaardige overblijfselen op natuurgebied. Een stuk veenlandschap, een oud bosch, een oeroude wildernis. En op avifaunistisch gebied: Zeldzame vogels: een hop, een zwarte specht, een wiewaal, een havik, een vischadelaar, een ijsvogel e.m.a. dienen hier genoemd te worden.

Wie een dezer dieren doodt, begaat een schennis aan de natuur. Hij is even schuldig als iemand, die een stadsmonument, een kunstbouwwerk, een kostbaar schilderstuk beschadigt.

Dat dit idee nog niet bij de groote massa is doorgedrongen is een treurig feit. Maar dat een correspondent dit aan zijn blad meent te moeten schrijven en dat de Redactie het opneemt, is bedroevend.

BERNINK. Denekamp, 2 Nov. 1920.

Bericht Tubantia en Enschedesche Courant

De redactie van het dagblad plaats een dag later het volgende bericht:

Het doet ons aan een kant genoegen, dat we het bericht uit Borne hebben opgenomen. Omdat er uit voortgekomen is de warme getuigenis van den heer Bernink, welke we hierboven gaarne hebben geplaatst. De heer Bernink is een goede bekende in ons huis en we kunnen er daarom extra goed tegen dat hij in zijn heilige verontwaardiging over het gebeurde ook de redactie, welke het bericht opnam, haar feil toont! De correspondent te Borne, die in het schieten van den ijsvogel wel niet het ernstige zal hebben gezien, dat het voor den uitstekenden kenner der natuur is, zal evenals de redactie en onze lezers, inclusief de 'misdadige' heer H. zeker gaarne goed ter harte willen nemen, wat de heer Bernink heeft geschreven. Red.

De reactie van de correspondent

Borne, 5 November 1920.

Geachte heer Bernink,

Evenals de Redactie van 'Tubantia' ben ik u zeer dankbaar voor uw stukje, getiteld 'Misdadig' in het nummer van Donderdag.

Ik merk nu dat ik in plaats van te schrijven over het geluk van het schieten van een ijsvogel, eigenlijk had moeten melden, dat het per ongeluk gebeurd is. Natuurlijk was het ons niet bekend, dat dit aardige vogeltje zoo zeldzaam is en eigenlijk tot de 'natuurmonumenten' behoort. Dat hebt u nu misschien wel voor de zóóveelste maal, duidelijk in het licht gesteld en ik weet, dat het uw onvermoeid streven is kennis omtrent het leven der vogels en de schoonheid' van de natuur te verspreiden. Bij gele-

genheid van een persoonlijk bezoek aan uw museum te Denekamp en toen we in uw gezelschap op een zaterdagmiddag een wandeling maakten in de buurt van ons dorp, heb ik uw natuurkennis geproefd en gewaardeerd.

Vandaar dat deze bekentenis mij even van het hart moet.

De correspondent van Borne.

Tot zover de in Borne geschoten ijsvogel

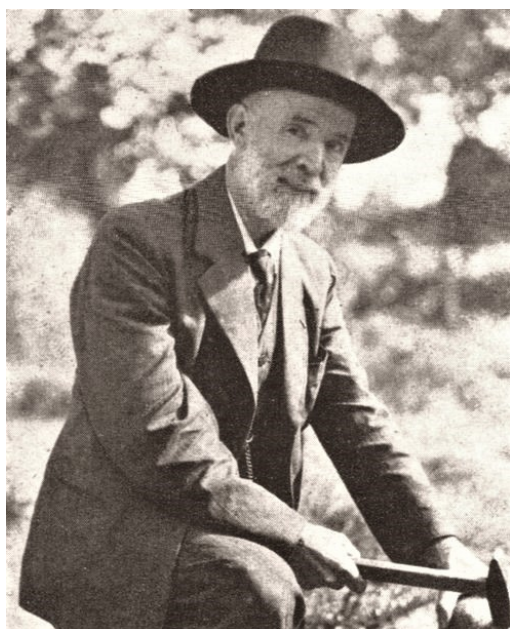
Betreffende ijsvogel is hiermee niet weer tot leven gekomen. Maar aan alle lezers van het Twensch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant was wel duidelijk gemaakt dat voorzichtig met de natuur moest worden omgesprongen.

Of hiervan de resultaten op 15 december 1920 al merkbaar waren, zou kunnen blijken uit het volgende bericht in de Tubantia:

Iemand te Glanerbrug heeft gisteravond een ijsvogel gevangen, dat is de hier nu en dan voorkomende vogel, waarover de heer Bernink onlangs in ons blad schreef, toen te Borne een degelijk exemplaar geschoten was. Het thans gevangen vogeltje is waarschijnlijk gedupeerd door de Strenge vorst, welke de kleine binnenwateren heeft doen bevriezen. Het derven van visch had het mooie diertje uit zijn gewonen doen gebracht. Door den persoon uit Glanerbrug werd de vogel te goeder trouw naar Enschede gebracht. De politie heeft toen dezen bij de wet beschermde vogel, waar van het vervoer verboden is, in beslag genomen. Men zal door het voederen van visch trachten den ijsvogel weer op verhaal te brengen, om dan het kleurige vogeltje met zijn langen spitsen snavel de vrijheid te hergeven.

Onderwijzer J.B. Bernink

Redactie

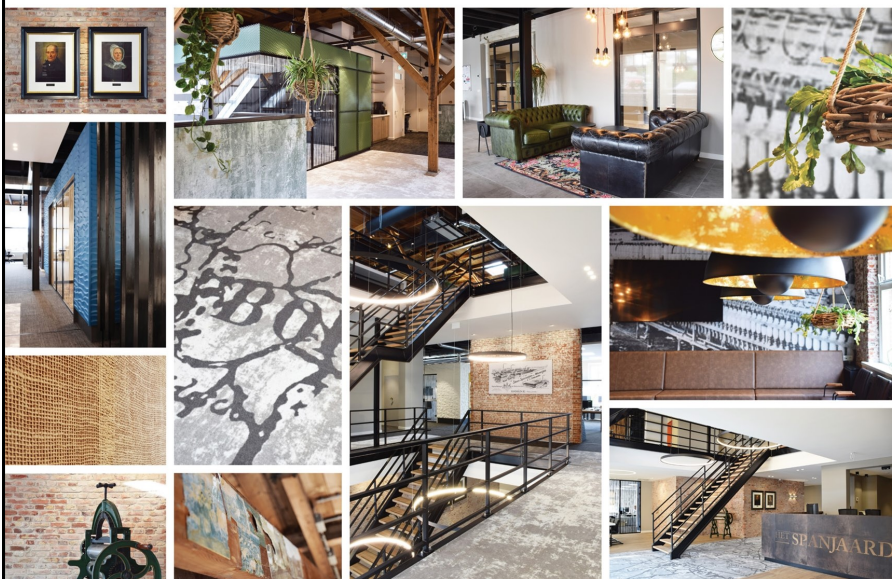
Johannes Bernardus Bernink werd in 1878 in Denekamp geboren. Hij ontwikkelde grote interesse voor de natuur. Eerst voor de planten en insecten dicht bij huis, later voor de vogels en zoogdieren. Ook de geologie van het landschap, gevormd door de beweging van de grote gletsjers die Noord-Europa lange tijd bedekten, fascineerde hem.

Al vroeg begon hij met het verzamelen van natuurvondsten, helemaal in de stijl van de tijd. Hij maakte vlinderbakken, legde een verzameling vogeleieren aan en vormde schoolschriften om tot een herbarium van lokale inheemse planten. Het prepareren van dieren leerde hij zich met behulp van literatuur zelf aan. Tijdens zijn dagelijkse wandelingen naar Oldenzaal, waar hij aan de Normaal school de opleiding tot onderwijzer volgde, observeerde hij de veranderingen van de natuur in alle seizoenen. Zo werd zijn motto voor werk en leven gevormd: Natura Docet.

Bron: <https://naturadocet.nl/>

HET SPANJAARD

WAAR BOUWEN BEGINT

Building Design
ARCHITECTUUR

ad fontem
RUIMTELIIK ADVIES

KROON

BURO BRIC
professionals
in het bouwen
in Borne

VOOR ELKE
BOUWGERELATEERDE VRAAG
ZIJN WE ER VOOR U

Salomon Spanjaard maakte Borne groot in textiel. Daar spinnen wij nog altijd garen bij.

Ons pand was sinds 1864 zijn kantoor en nu het enig overgebleven gebouw van het Fabriekscomplex.

De handelsgeest van Salomon Spanjaard huist hier in ons pand. Het is de inspiratiebron voor ons ondernemerschap in bouwen, ontwikkelen en wonen.

Hier zitten bedrijven uit diverse sectoren van de bouw die de gedrevenheid van Spanjaard voortzetten. Samen durven we groots te dromen én maken we het waar. In het klein en in het groot.

WELKOM IN HET SPANJAARD
Stationsstraat 37, Borne

TANDARTSPRAKTIJK

WERTH

Een buurtzame
bank is een
vertrouwd gezicht
in de buurt.
Al 100 jaar.

B

Baartman Assurantiën

Grotestraat 87

7622 GC Borne

T 074 - 266 21 27

E info@baartmanassurantien.nl

I www.baartmanassurantien.nl

RegioBank De buurtzame bank.

Zelfstandig Adviseur

De Barrique

De Dorismolen 1-6, 7623 HS Borne

T: 074 - 267 19 61 • www.debarrique.nl